

A kárpátaljai fenyvesek közt piroslik a vér,

Koldus- könnyel keveredve a szívünkig ér.

Szívünk, lelkünk beleretten:

Egy nemzet függ a kereszten,

Csak a szeme kér.

„Míg a tömeg, gyilkos tömeg, kacaja kísér,

Veronika hol a kendőd patyolatfehér?

Hogy az arcom megtöröljem,

Fölitassam véres könnyem,

Merre vagy, testvér?!”

A Kárpátok örökzöldje ugyan mit ígér?

A letarolt rönkök között ott zokog a szél.

Kiáltás kél ajkaimon:

„Cirenei magyar Simon,

Hol kése, testvér?!”

A máramarosi havasokhoz gyilkos fejsze ér,

*Zúgó árnak iszapjában terem majd a keserű ke-
nyér.*

Nem üt a kéz, a szó nem átkoz,

Sebét tárja Miatyánkhoz,

Sírj velünk, testvér

(Gyombolai Márton: Kárpátaljai golgota)

XXV. évfolyam 4. szám 2018. április

Bulányi Gy.: Nagycsütörtök	3735
Dsida J.: Nagycsütörtök	3737
Habos L.: Nagypéntek...	3737
Király I.: Az ellenszeretettől...	3738
Bulányi Gy.: A szolnoki katekumenek miséje	3739
Bulányi Gy.: Másik katekumen mise	3740
Merza J.: Tolsztoj olvasása közben	3742
Gromon A.: Kedvenc közhelyeink...	3748
Szabó L.: Hazám...	3749
Habos L.: Gondolat-morzsa	3750
Barcza B.: Perlekedés	3751
Dr. Nagy B.: Paradox gondolatszikrák...	3753
Inczedy P.: Egy csepp emberség	3753
Miklovicz L.: Homília...	3754
Simon András Kitüntetése	3755
J. Krishnamutri: Gondolatok...	3757

«Az emberi elköteleződés folyóirata – családunkért, nemzetünkért,
mindenkiért – Isten Országá megvalósulásáért.»

Elérhetőség: koinonia.tarsak@gmail.com

BULÁNYI GYÖRGY NAGYCSÜTÖRTÖK

A keresztút út a feltámadásba. A szenvedés útja a boldogságba visz.

Ha megérttem ebből valamit, akkor életem hátralevő részében e megértéshez méltóan akarom járni a keresztutat.

Ez először is azt jelenti, hogy Titokzatos Tested történelmi keresztútjában nem akarok a szenvedtetők, a keresztre feszítők közé tartozni. Nem akarom szenved-

tetni sem a Főt, sem a tagokat. Ez a világ fiainak a szakmája, és én nem akarok a világ fiai közé tartozni. Hova akarok tartozni? A szenvedők és keresztre feszítettek közé. Azért, mert mazochista vagyok és örülök a szenvedésnek? Nem. Hanem azért, mert, *ha nem akarok másokat szenvedtetni, akkor azok közé fogok tartozni, akiket mások szenvedtetnek.* Azért tehát, mert a Jézus-követés kiügyeskedhetetlen velejárója e szenvedés.

Ha nem bántanak, ha senki sem bánt, akkor biztosan megalkudtam. A szeretet nagysága egyenes arányban van a rám mért, a reám váró szenvedésekkel. Itt minden kivétel szabályt erősít. Ezeket a szenvedéseket nem a testvéreimtől akarom beszerezni; ezeket nem én akarom testvéreimre mérni. Testvéreim méltán várhatják el tőlem, hogy szeressem őket; hogy ne csináljunk karikatúrát a te Testedből. Arról ismernek meg bennünket, hogy szeretjük egymást. Nem szabad eltűrnünk magunk között a szeretetlenséget. Betániában Júdas bántja Magdolnát és Jézust; és Jézus megvédi magát és Magdolnát is. Nem lehet minden magatartást elfogadnunk.

A szenvedők és a keresztre feszítettek közé akarok tartozni tehát, mert Téged követő életnek akarom az életemet. Nem akarom félgőzzel teljesíteni a küldetést; nem akarok retusált evangéliumot képviselni. A pedagógia a kiskorúak számára szánt magatartás, a nagykorúaknak joguk van meghallgatni a hamisítatlan, teljes értékű evangéliumot; a nagykorúakkal nem pedagógiázhatok, mert elpedagógizálom az életemet és az életüket.

Más az emberi gyengeség és más az elv. Én lehetek gyenge; az elv, amit szavaimmal képviselek, nem lehet gyenge. Ha majd akkor hirdethetem a Krisztus teljességét, amikor meg is tudom valósítani az életemben, akkor félok, hogy egész életemben csak felvizezett szövegeket mondhatok. Szövegeimet sohasem igazíthatom az életemhez. Az életemet kell állandóan odaigazítanom a szövegeimhez.

Jézusom! a keresztútjárásom legyen tehát *bűnbánattal teljes keresztútjárás.* Éljen bennem a bánat, ha bántom a Főt, Téged, ha bántom a tagokat, ha bántom a világ fiait. Éljen bennem a bánat akkor is, ha nem bántok ugyan, de mulasztok; ha másod- és harmadrendű dolgokkal elvacakolom az életemet és ezzel hátráltatom a Krisztus Test történelmi kibontakozását.

A keresztútjárásom legyen *emlékező keresztútjárás.* Emlékezzem, ne csak az eucharisztikus lakomával, de a keresztútjárással is Reád. Arra, hogy mi lett a sorsod akkor, azok részéről, akik nem hallgattak szavaidra, nem fogadták el a tanításod. Arra, hogy mit vállaltál. Nem üres csodálkozás és semmibe sem kerülő sopánkodó sajnálkozás, a gonosz zsidók elmarasztalása a célja ennek az emlékező keresztútjárásnak, hanem a tanulás. Azért emlékezzem, hogy tanuljak. Hogy megtanuljam, hogyan is tetted dolgaidat Te.

A keresztútjárásom legyen kiegészítő, *szenvedéseidet kiegészítő keresztútjárás.* A keresztút legyen - *az én keresztutam.* A keresztútjárással neveljem magam arra, hogy én is eljussak az én keresztutamhoz, ahogyan Te, Jézusom eljutottál a magadéhoz. Pál azt mondta, hogy kiegészíti a szenvedéseidet. Ő, aki annyira tudta, hogy milyen nagyon nagy az, amit értünk tettél a Te keresztutaddal, nem gondolta, hogy helyette jártad végig azt. Pál tudta, hogy ha azt akarja, hogy valami haszna lehessen Kis-Ázsiának és Achaiának abból, hogy Te meghaltál értük, akkor neki is meg kell járnia a maga keresztútját. Dekázás, óvatoskodás és a kockázatok elkerülése nélkül. Jézusom, én is tudom, hogy ha én itt és most nem mondom és nem teszem azt, amit tanítottál, akkor nem jutnak el Hozzád valakik. A szeretet szavának hangzania kell, a szeretet tetteinek tevődnie kell, a világ fiainak meg kell állapítaniuk, hogy az egész világ utánunk fut és féltékennyé kell lenniük és ütésre kell készülődniük. Amíg csak mosolyogni tudnak akarózdásainkon, addig még nem mondjuk és nem tesszük azt, amit Te kívánsz tőlünk.

Jézusom, mi fog erőt adni nekem ehhez a naponkénti hűséghez és az érte járó kereszt elviseléséhez? Nem mi, hanem ki? Te adsz erőt nekem mind a kettőhöz. Hogyan tapasztalhatom meg az erődöt? Úgy, hogy jókedvvel csinálom, amit csinállok. Jókedvem megnyilvánul mindenekelőtt abban, hogy nem ijedezem. Halom a szavadat: „Ne féljete!” Nem féltél, bár tudtad, hogy utad Jeruzsálem felé halad. Ha mégis elszorult szíved, hát megkeményítetted arcod, mint akkor, Szamáriában; hát letérdeltél, mint a Getszemániban és fel nem keltél, amíg a félelmet magadtól messze nem űzted, amíg nem tudtad nyugodt hangon és nyugodt arccal kérdezni: „Kit kerestek? Én vagyok. Vihettek. Ez a sötétség órája. A ti órátok. Péter, dugd a kardodat hüvelyébe. Ti pedig kötözhetek.” - Aligha van nagyobb kegyelem az életünkben, mint Érted hordani bilincseket. Jézusom, soha meg ne kísértsen a gondolat, hogy el akarom kerülni a bilincset, amelyet Érted kapcsolnak a csuklóimra. Nincs ennél méltóbb férfi-dísz és női karperec azok számára, akik megértették felhívásodat és akarnak a barátaid lenni.

Jókedvem megnyilvánulhat abban, hogy egyre több az energiám Számodra és ügyed számára. Egyre több, mert egyre inkább az a helyzet, hogy már csak Te érdekelsz. Dobálom folyamatosan ki a hajómból, ami nem Te vagy, ami nem közvetlenül Érted van. Szeretet és Jézus-mániássá kell lennem, hogy a gondolatok annyiban érdekeljenek, amennyiben a szeretetről beszélnek, a cselekedetek annyiban, amennyiben kézfogások születnek meg belőle, az érzelmek annyiban, amennyiben eggyé teszik azt, ami kettő.

Jókedvem megnyilvánulhat abban is, hogy átélem: jó nekem a Te, a tieid társaságában lennem. Akkor vagyok otthon, ha Veled vagyok, ha a teiddel va-

gyok. Mindezek megvalósult és naponként tovább valószínű ígéretetek és remények Benne. Ami tegnap még csak ígéret és remény volt, az ma már teljesült és megadott valóság. Erőd bizonyítéka és jókedvre derítője. Jókedvem legfőbb forrása pedig az a mindennél erősebb meggyőződése, hitem, hogy ez a jókedv be nem fagyasztható és el nem fogyható, hanem növekvő és a végtelenbe fut.

Propter quod et Deus exaltavit illum. Az Ígéret teljesülése - a húsvétvasárnap hajnala, a feltámadás. Ez a mai hajnal, amely fényel tölti meg templomod, záloga az örök hajnalnak, amelyben megközelíthetővé válik számunkra a ma még megközelíthetetlen világosság, amelyben Jézusunk, lakol.

Ignoti nulla cupido. Nem ismerem az Isten létezési módját, nem tudok vágyódni arra, amit elgondolni sem tudok. De ismerem az Isten léttartalmát, a szeretetet, és vágyódni tudok a teljességére annak, amit a maga töredékességében már élvezek! S ezért aztán e töredékes szeretet útját járom testvérek és szenvedtetők között, és vágyódni tudok a nem töredékes szeretet honárára, ahol már csak Te vagy, csak a testvéreim vannak, és nincs, aki hozzá tudna nyúlni közös örömhöz, ahol már elmaradtak tőlünk a szenvedtetők. Nem vagy ismeretlen számomra, Jézusom, s ezért képes vagyok vágyódni Reád halálomig, vágyódni arra a feltámadásra és új életre, amely Örök Országodban köszönt reám.

Felhők, felhők, rohanó felhők,

Alkony-komolyak, esti lilák Szállnék veletek! Vigyetek, vigyetek!

Felhők, felhők, rossz a világ.

Felhők, felhők, nyugtalan felhők,

Zivatar-kékek, szélbe-lilák!

Ugye máshol, szélel nyugváskor,

Még más, ugye más, ugye szép a világ. (Sík Sándor)

Ámen...

Megjelent: Karácsonyi Ajándék 1974, 1. kötet
DSIDA JENŐ

NAGYCSÜTÖRTÖK

Nem volt csatlakozás. Hat óra késést jeleztek és a fullatag sötétben hat órát üldögéltem a kocárdi váróteremben, nagycsütörtökön. Testem törött volt és nehéz a lelkem, mint ki sötétben titkos útnak indult, végzetes földön csillagok szavára, sors elől szökve, mégis szembe sorssal s finom ideggel érzi messziről nyomán lopódzó ellenségeit. Az ablakon túl mozdonyok zörögtek, a sűrű füst, mint roppant denevérszárny, legyintett arcul. Tompa borzalom fogott el, mély állati félelem. Körülnéztem: szerettem volna néhány szót váltani jó, meghitt emberekkel, de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, Péter aludt, János aludt, Jakab aludt, Máté aludt és mind aludtak... Kövér csöppek indultak homlokomról s végigcsurogtak gyűrött arcomon.

HABOS LÁSZLÓ

NAGYPÉNTEK VAN...

Ülök a székemen, s a faliorára pillantva mélyről tör fel a sóhaj. Az asztalon többször használt gyertya, egy gyűfás skatulya és a Bibliám pihen.

Nagypéntek van, s csendet kellene teremtenem...

Mit is mondok - mi az, hogy teremteni... hiszen én azt nem tudok, s aki tud, az már régen megtette.

Csitt - szólok magamra, és behunyom szemem. Csendet szeretnék, de az élet valamiért nem csendes, az élet zajos, és a zaj nagyon is körülvesz. Gyertyát gyújtok, s nézem a pislákoló lángot. Nagypéntek van, s emlékezni kellene...

Mit mondok már megint, hiszen nem voltam ott, tehát emlékezni nem, csak megemlékezni tudok Isten fiának haláláról - hű, ez így nem jó, inkább így: megemlékezek az Isten fiának ajándékáról. Igen, így már könnyebb felidézni azt a kegyetlen kivégzést.

m
e

Még mindig lehunyva tartom szemem, s mintha halakulna a zaj körülöttem, de mégsem. Hirtelen szirénaszót hallani.

Szegény - hasít agyamba a szó és annak jelentése. Erre már emlékszem: éppen barackot hámoztunk, amikor egy szirénázó mentőautó robogott el az utcában. Nagymama hirtelen az asztalra tette a kést, majd keresztet vetett, és sajnálkozva kérte a Teremtőt, hogy segítsen a betegnek, mentse meg az életét.

Azóta... én is ezt teszem... Jaj, de megint elkalandoztam.

Ott áll Ő, bírái előtt, megkötözött kézzel...

Ő, aki képes megmenteni a betegek és a nem betegek ÉLETÉT, (az életet csupa nagybetűvel írva) - és most éppen leköpdösik, szidalmazták.

Kiabálásnak hangja zúdul át - már megint veszekszenek a szomszédban -, hogy a csuda vinné el a Kovácsot, még nagypénteken is képes berúgni. Szegény asszonya, hogyan bírja ezt még mindig?!

Harminchat, harminchét... csattannak a korbácsütések. Felhasadt hátán a bőr, és a kifordult húsból vérpatak keres utat magának. Embertelen kínzási mód... milyen fájdalmas lehet. Ő, ha ott lehettem volna...

Na, mit mondok már megint. Ott lenni, persze - bámészkodva ácsorognék abban a gyáva tömegben, és tán még együtt kiabálnék a hangadókkal is... Na, nem! - jobb ez így, hogy akkor nem lehettem ott.

Hosszú út vezet a Golgotára, és nehéz a keresztfa...

Még hogy nehéz, rettenetesen nehéz, mert a nép - pontosan az a kiválasztottnak mondott nép, akinek a szemét akarta felnyitni - gúnyosan kineveti, megalázza.

Hogyan lehet felszaggatott vállal, nehéz kereszttel a kárörvendezők között lépkedni... sehogyan... éppen el-esett... harmadszor...

Artikulátlanul kiált a fiam - valami nem pontosan oda lett visszatéve, ahol annak az általa megszokott helye van. Bizony, nekem is rendet kell raknom magamban mihamarább, mert a dolgoknak pontos helyük van.

Hogyan is van ez a Krisztus-követés ma? Miként? Meddig?

Koppan a kalapács, a kézből vér fröccsen, s szegnek tartják keresztben az elcsigázott testet...

Na, nem, most nem engedem, hogy elkószáljon gondolatom. Most nem akarom mérlegre tenni a saját keresztetemet. Sorsok és utak maradjanak még a helyükön.

Isten fiának haláltusája zajlik a Golgotán...

Hát igen, ha példaképet keresek, nézlek csak fel a keresztfára. Lándzsa fűrődik az elítélt oldalába, mégis képes megbocsátani... még azoknak is, akik annyira akarták a halálát.

Hirtelen elsötétült a Koponyák hegye, s a templom kárpitja is meghasadt...

Már csend van körülöttem s bennem is. Csupán a gyeritya serceg előttem. Önpusztító létének utolsó lángolását nézem, és könnyezek...

Könnyezek, mert elloptam zajos életemből egy órát, és a megemlékezésben kibontottam az ajándékot. Az Isten fiától kapott ajándékot... Mert ugye: „Nagyobb szeretete senkinek sincs annál, mint aki életét adja barátaiért...” (János 15,13).

Igen, holnap is lesz nap. Egy újabb nap, melyen örülünk Isten ajándékának.

Annak, hogy a testvérbaráti kézfogás mellett a FELTÁMADT KRISZTUS köszöntésre a VALÓBAN FELTÁMADT feleletet mondhatjuk.

KIRÁLY IGNÁCZ

AZ ELLENSÉGSZERETETTŐL A BÉKESÉGTEREMTÉSIG

Vannak megfogalmazások, melyek akkor is zavaróak, ha tartalmilag ugyanazt értjük rajta, vagy legalábbis az egyetértés érzése van bennünk. Ennek elkerülésére, de legalább csökkentésére, miért ne rendezgessük közös jézusi fogalmainkat úgy, hogy amit tartalmilag gondolunk, valóban azt jelenítsük meg szavainkban is? Közöttünk erőteljes dialógus volt már régebben is, hogy amit kifelé hirdetünk, az magunk között hogyan valósul meg. „Van-e helyem egy erőszakmentességet hirdető, de szellemileg nagyon erőszakos Bokorban?” – kérdezte B. Barna 1996-ban. „Ellentmondást sejtek a meghatározás nélkül használt „szellemi erőszak” kifejezése mögött. Nem takaríthatjuk meg magunknak ennek meghatározását” – válaszolta erre Gyurka bácsi. Mi lenne, ha kísérletet tennénk százszorszéte fogalmaink meghatározására és eredményeinknek megfelelő további használatára? Most a címben érzékeltetett tartalmak fogalmi csokráról lesz szó.

Nézzük meg sokféleképpen látszó, mégis ugyanarról szóló megfogalmazásainkat. „Jól tudjuk, hogy a szelídség nem pusztán a katonai erőszak kérdéskörében fontos parancs... bizonyára igyekszünk békességteremtők lenni mindenhol...” (Sch. Bea, 2012). „A katonaságmegttagadók igenis dicsőséget szereztek a szelíd Jézus ügyének” (Ko. Laci, 2012). „A krisztusi szeretet-eszményt csak a szelídség gyakorlásával s minden erőszakos tett elutasításával... és az erőszakmentesség jézusi eszményéért felemelt szavunkkal” valósíthatjuk meg. (Levél a honv. oktatás tárgyában, 2011). Óvatos célzás is megjelent a tisztább fogalmazás érdekében: „Az erőszakmentességet a Bokor kiterjesztette... gondolati síkra is... talán ha át tudnánk fogalmazni „békességteremtésre”...” (Bóta Móni, 2013). Sorolhatnánk a KIO-ból, Gyurka bácsi naplóiból, a reflexiók kötetekből, előadásainkból a példákat arra, hogy szinte szinonimaként

használjuk az ellenségszeretetet, az erőszakmentességet, a szelidséget és a békességteremtést.

Ellenségszeretet (Máté 5,43). Vö.: KIO 445. o. – Az én pozitív viszonyulásom azok felé, akik ártó szándékkal, ellenségesen viselkednek velem szemben. Aki engem nem csupán nem szeret, de ártásomra is van, én azt is szeretni akarjam. Egyirányú magatartás, tőlem őfelé. Akkor is, ha van remény a viszonzásra, akkor is, ha nincs. Megbocsátás annak is, aki üldöz (Lukács 23,34). Ez az üldözés szinte szükségszerű nem csupán Jézus, de követői iránt is (János 15,20; Máté 10,23). A boldogmondásokba is bekerült, sőt még értük való imádkozásra is felszólít Jézus. Mindhalálig ki kell tartani, és inkább elmenekülni kell, mintsem erőszakkal válaszolni (Máté 10,23). A kikényszerítésekre túlteljesítéssel válaszolni, tehát nem csupán elviselni, de aktívan visszaszeretni a bántást (Máté 5,40-44).

Erőszakmentesség (Máté 5,39). Vö.: KIO 425. o. – Az én viszonyulásom minden emberhez, minden létezőhöz (?). NEM-et mondva minden erőszakra: mentessé téve magam minden erőszakosságtól. Ennek földi megvalósulását tekintve vannak erősen pesszimista vélemények: „Az erőszakmentes társadalom – úgy tűnik számomra – teljesíthetetlen álmom marad..., de mindezek ellenére a keresztényeknek ezt a végső reményt kell képviselniük. Isten is azon fáradozik, hogy ezt a mi világunkba is behozza” (N. Lohfink). Ismert szerzők erősítik meg a KIO evangéliumi megállapításait (Windass, J. M. Müller). „Talán nem szerencsés ez az erőszakmentesség... mindig elégtelen a negatív meghatározás, mely a szanszkrit ahimsza fordítása” (J. M. Müller). Ezért fordította ezt Gandhi satyagraha-ra, ami az igazsághoz való ragaszkodást jelenti. Szerinte ezt az valósítja meg, aki a „legsatnyább teremtményt is úgy szereti, mint saját magát” (Gandhi). Ebből eredt, hogy a maláriát terjesztő szúnyogok védelmében is szót emelt, amikor nemzetközi akció indult az indiai fertőzésekből eredő halálozások enyhítésére (Dr. Heiser). Ezt a fogalmat a KIO alapvetően a fizikai erőszakra értette.

Szelidség (Máté 5,5) Vö.: KIO 413. o. – Az én pozitív viszonyulásom mindenki iránt. IGENT mondva egy pozitív magatartási formára. Kovács Tádé négyesfogatai alapján: túlzás: dühösködés, nagyszerűség: szent harag, mérséklet: szelidség, kisszerűség: halvérűség. Szándékolt önnevelési irányulás a szent harag és a szelidség felé ajánlott. A szelidség olyan belső békesség gyümölcse, amely az agresszivitás, a durvaság és az erőszak ellentéte. (A.Comte-Sponville). Az athéniek büszkélkedtek vele, hogy ők vezették be a világra a szelidséget

(praotész), a barbárság ellentétéként. Szavuk igei alakjának jelentései: megbékíteni, lecsillapítani” (Romilly). „A legszerényebb szinten a szelidség a viselkedés nyájasságát a másokkal szemben tanúsított jóindulatot jelöli...nagylelkűséget, megbocsátást, emberségességet” (Arisztotelész).” Ez a rugalmasság, a türelem, az önfeláldozás, az alkalmazkodóképesség erénye” (Simone Weil). A szó nagyon is pozitív értelmében „női erény... erőszak nélküli bátorság, keménység nélküli erő, düh nélküli szeretet” (A. C.-Sponvill).

Békességteremtés (Máté 5,9). Vö.: KIO 436., 592. o. – Mindenki viszonyulása mindenki iránt. IGENT mondás arra, hogy „minden ellenségeskedés legjobb megoldása a barátkozás” (B. Franklin). A fenti három nagy erény célja a Jézus szerinti béke megteremtése a földön, az emberek között (János 14,27). A világ békéje erőfölény és/vagy erőegyensúly eredménye. Jézus békéje az ellenséget is szerető, az erőszakmentesek, a szelídek magatartásának gyümölcse. Passzív békességteremtés, amikor nem állok be a verekedők közé, és ezzel nem szaporítom az erőszakosok számát. Aktív az, amikor a szeretet leleményességével egymás ellenére élés helyett barátokat tudok szerezni az egymásért élésre.

Összefoglalva a fentieket: az érintett emberek köre tágul az 1.-től a 4. felé. A magatartás egyre pozitívabb tartalmú. Mintha erre rímelné apostoli küldetésünk is: „Szereztek barátokat!” Javasolom, hogy a jézusi szereteteszmény harmadikjaként a békességteremtést használjuk.

BULÁNYI GYÖRGY

A SZOLNOKI KATEKÚMENEK MISEJE

Kedves Judit, kedves Gábor és kedves többi szolnoki Testvéreim! Egész úton hazafelé azon gondolkodom, mit mondjak majd először is, kedveset szépet nekik... – írta Petőfi útjában haza felé, a szülői házba. Pénteken reggel én is elkezdtem gondolkodni, hogy mit mondjak majd először is Juditnak, Gábornak, mielőtt megkereszteljük őket. Mi várható egy magyartanártól? Hát csak szavalás. És azt gondoltam ki, hogyha már Jézus nevében merítem meg őket, történhessék is valami a lelkükben, ahogyan Jézus lelkében is történt, amikor

megkeresztelte őt unokabátyja a Jordán vizében. Mi történt vele? Hallotta az Isten hangját megszólalni a lelkében: Te vagy az én szerelmes Fiam, akiben nekem jó kedvem telik...

Ki mondja meg, mit ad az ég? Megismétlődhetnek az, ami meghatározta megkeresztelkedése után Jézus életét, megismétlődhetnek Judittal, Gáborral is? Meg, ők is hallhatják majd szívük mélyén: Te vagy az én szerelmes lányom... Te vagy az én szerelmes fiam... És egy szó szerinti értelemben halálos szeretet született meg e hang hallásának erejében Jézus életében, amely a Golgotán keresztül a feltámadás ragyogásába vitte őt. Ebbe akartam én most Nektek besegíteni szakmai alapon, magyartanárként, amikor kiválasztottuk Nektek a világirodalom általam ismert legszebb versét Jézusról, melyet egy édesanyám-korú és csak négy osztályt végzett szalontai juhászbojtár írt. Az a címe, hogy Virág ballada, és hőséneke neve: Eső Virág András.

Sokszor végig gondoltuk már, hogy a keresztség s a többi szentségünk is mind csak jelek, amelyek jeleznek valamit. A jel csak forma, mely beszél a tartalomról. Csak vallási cselekmény, amelynek mögötte azonban ott van jézusi gondolkodásunk, ott van egész jézusi életünk – vagy szerényebben – ott van a szándékunk, hogy Jézus módjára gondolkodjunk és éljünk.

Kiemelek valamit a Virág balladából. A citera hangjain egy hős ország támadt fel dalolva, melyet a gonosz kondások el nem viselhetnek: Hát mért játszik sokkal szebben és más húron a bolond! Kedves Testvéreim, rólunk énekel ez a költemény. Mi más húron, mi egy Országról énekelünk, amely az Istené. Ez az ének – a mi életünk. A keresztség annak a jele, hogy akarjuk vállalni, hogy más húron énekelünk, mint a minket körülölelő világ. De nem azért, hogy különbözzünk tőle, hanem azért, hogy eltanulja tőlünk a világ ezt a jézusi éneket és életet. Azért, hogy az egész emberiség azt énekelje, amit Jézus tanított megkeresztelkedése után, miután legyőzte a Sátán kísértését. Azt a kísértést, hogy az isteni ének helyett az uralkodás, a pénz és az ölés dicséretet énekelje. Jézus más húrokon játszott. Ti is más, jézusi húrokon játsszatok egész életekben.

De hát a mai nap nemcsak Judit és Gábor keresztelésének a napja, hanem a liturgiában ezenfelül még Szentháromság vasárnapja is, s ti a Szentháromság nevére lesztok megkeresztelve. Ezért aztán mondok valamit még arról is A Bokor Karácsonyi Ajándék c. 100. számizdat kötetében vagy 25 éve írtam egy himnuszt a Szentháromságról. Címe: Állítmányok. Szabad vers – hét strófában, vagy csak tételben. Olyan, amilyen telik tőlem. Ma már talán nem, de 25 éve még telt.

1. Szentháromság! Életem ősoka. Természetem őselve. Szeretetvilág. Békességvilág. Tisztaságvilág. Nincs benne semmi az önzésből. Nem kényszeríthető. Sérthetetlen. Transzcendál időt és gonosztságot. Transzparens, mert nincs titkolni valója. Megvalósultság, és mégis örök tervezés. Életünk részese.

2. Velünk levő. Velünk együttműködő. Kezemet fel-emelni segítő. Kezemmél jót tenni – kétszeresen is segítő. Céломra irányító. Az idő malmai Neked örölnék. A történelem Feléd hömpölyög.

3. Minta-ok. Modellvilág. Minket modellező. Megtápasztalható:

ha két szerelmes szeretetben összebújik
ha egy nehéz feszültség ellenére az élet továbbmegy

ha a végső szó: a tovább

ha a cérna el nem fogy

ha senki sem húzza ki a gyufát

ha a szeretet minden akadályt legyőz.

4. Egyház prototípusa. Lélek köti össze, azoké, akik alkotják. Csak figyelésre és szolgálatra köt össze. Oda nem figyellel, közönnyel meg nem tipor. Uralkodást, diktálást, engedelmességet nem ismer.

5. Jóság-világ. Adás-világ. Kapás-világ. Útésmentes világ. Bántásmentes világ. Csak-jó világ.

6. Értünk élő világ. Értünk aggódó-izguló. Velünk bánkodó és örvendező. Együtt fájó és hazaváró. Balzsamot időben ránk öntő s örökre tároló. Fájó-örvendező. Sírva is vigadó világ.

7. Jó, hogy vagyok.

Jó, hogy akartál.

Jó, hogy útnak indítottál.

Jó, hogy húzol magad felé.

Jó, hogy rév vagy.

Jó, hogy Feléd megyek.

Jó, hogy közel vagy.

Jó, hogy...

Folytassátok csak, Testvéreim! Mondjátok el, hogy milyen világban akartok élni. Mondjátok el, hogy milyen világot akartok Judit és Gábor számára. Nemcsak odafent, hanem idelent is. Mert Hermész Triszmegisztoz megmondta, hogy a lentnek olyanná kell válnia, mint a fentnek, mert a lentnek fenn van a mintája.

Amen

BULÁNYI GYÖRGY

MÁSİK KATEKÚMEN-MISE INÁR- CSON

Testvéreim! Nagyapó mesél, nagy a figyelem. Mesélje el hát, hogy mi a szerelem? Jön az első bál, első ideál... – halottam ezt az ócska műdalt kisgyerek koromban. De ez alkalommal csak egy virtuális nagyapó fog mesét mondani, nem is fogja énekelni a maga meséjét, és egy másfajta nagy-nagy szerelemről fog szólni

mai története. El is kezdem. Hosszú lesz, de azért még este előtt vége lesz.

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy Jóisten. Nem volt magányos. Nagy szerelemben élt-halt valakivel. Akkor szerelemben, hogy a Lelkük egészen közös volt. Nem is lett a Lelkük közössé, hanem már eredetileg is az volt, és éppen ezért lettek szerelmesek is egymásba, mert a lelkük közös volt. Elmondhatatlanul boldogan éltek egy nemistudom mekkora faluban, csak azt hallottam róluk, az áldottakról, hogy magyarul beszéltek. A falujuk neve: Idfalú volt, s ez a falu Idország kelles közepén feküdt. Úgy, a domboldalba, egy hűvös patak partján.

Egyszer volt, másszor volt, nem is tudom, mikor volt, gondoltak egyet. Azt gondolták, hogy legyen már részük az ő nagy boldogságukból másoknak is. Kötényt öltöttek ezért, s elkezdtek agyagot gyúrni. Kettőt is gyúrtak. Szép lett az első is. De hát a második, az meg milyen lett? Az olyan szépre sikerült, hogy el sem tudom mondani nektek, hogy milyen szépre. Hát még mikor Lelket is leheltek, még hozzá a maguk Lelkét beléjük, akkor milyenné lettek? Olyan szépekké, hogy menten egymás nyakába borultak. A szebbik fajta azt mondta a másiknak, hogy Ember. Az Ember meg azt mondta a másiknak, a szebbre sikerültnek, hogy Aszszony.

Aztán esett az eső, fújta a szél, s az Ember addig nézte az Asszonyt, az Asszony meg addig nézte az Embert, hogy ki nem találjátok, mi lett annak a vége. Ezért inkább megmondom: szerelemben estek. S addig csókolgatták egymást, hogy nekik nem kellett kötényt öltetniük agyagyúrásához. Nem, mert csókolódzásuknak az lett a vége, hogy csak bölcsőt kellett faragniuk, s belerakni abba egy síró-rívó csecsemőt. Előbb az elsőt, aztán a másodikat. Ki tudja mennyi gyerek lett a csókolódzás eredménye? Fél tucat, vagy egész talán, nem tudom? Hát annyi, amennyit a Jóisten adott. Mire megnőtek a síró-rívó bubák, akkorra meg ők is elkezdtek csókolódzni. Olyan nagy sikerrel, hogy nagy-nagy nemzetek is születtek belőle.

Egyszer volt, hol nem volt, de ezt már pontosan tudom, mikor volt. Több mint ezerszáz esztendeje volt, hogy az egyik ilyen nagy és sokszázezer emberből-aszszonyból álló nép eljött a világ egyik legszebb tájára. Nincs is szavam rá elmondani, hogy milyen szép volt ez a táj. Pisztrángok úsztak a patakokban. S a patakok nevei, Istenem, hogyan csilingeltek azok is! Az Urszu vize egy zúgónál beleömlött a Bisztrába, a Bisztra vize pedig

futott a Marosba, a Marosé meg már egyre inkább megfáradtan csak beleömlött a Tiszába. Hát még az égig érő havasok meg hegyek, melyekről futottak lefelé a patakok, azok milyen szépek voltak! A Hargita, a Görgény meg az Istenszéke, s a Székelykő meg a gyalui havasok a tordai hasadékkal.

És még másfelé is hömpölyögtek a fűrge patakok meg a gyönyörűbbnél is gyönyörűbb folyók: az Ilva vize, mely beleömlik a Szamosba, az meg a Tiszába, mely kiér az Alföldre, és a nektárt csöpögtető Tokaj lábánál beleömlik a Bodrog is a Tiszába. Öt folyó vize ömlik egybe, amíg Bodrog lesz belőle: a Tapoly, az Ondava, a Laborc, az Ung meg a Latorca. A Tisza meg elviszi vizüket a széles Dunába. A Duna meg az összes vizeket a tengerbe, de közben még felszedi a Maros testvérének, az Oltnak megfáradt, de a székely havasokban még fűrge vizét is. Meg ne haljatok, amíg mindegyikbe bele nem nyújtottátok legalább a kisujjatokat! Nem mondom tovább, hogy micsoda csodaországba került ez a nép, a mi népünk. Az egyik ősöm, talán a harmincadik vagy negyvenedik nagyapám és nagyanyám ott volt Vereckénél is, amikor a Tisza forrásvidékén bejöttek ők e felejthetetlenül drága földre.

Más mesébe kezdek. Egyszer volt, hol nem volt, nem tudom mikor, de nagyon régen volt, mikor is egy nagyon szomorú órában elfelejtettük, hogy Isten akaratából csak csókolódzni szabad. Meg ölelni és ölelni. Ennyit és ennyit tehetünk csak, és sohasem rabolhatunk, meg sohasem ölhetünk. Hullahegyek lettek e felejtésünkben meg hadi özvegyek és hadi árvák. Meg számárságokat is kezdtünk beszélni. Olyanokat, hogy Talpra magyar meg, hogy fényesebb a láncnál a kard. S e számárkodásainkba még a Jóistent is belekevertük: László királyunk vitéz lovagságát, ó ha csak ezt látnád. Majd belepusztult nemzetünk e kardot meg László lovagságát dicsérésbe. Abba, hogy elfelejtettük, hogy csak csókolódzni és ölelni szabad.

De mielőtt még egészen elpusztultunk volna, jött valaki, aki kezdetben, azaz olyan régen, amikor még idő sem volt, ez a valaki magánál a Jóistennél élt. És eljött onnan közénk, hogy újra elmondja nekünk, amit idő közben elfelejtettünk. Azt, hogy mi a módi odafent az ő világukba. De mi nem sokat törődtünk vele, és annak rendje és módja szerint felszegeztük egy fára, hogy belé fojtsuk a szót Belé bizony, mert mi csak arról akartunk tudni, hogy fényesebb a láncnál a kard, meg arról, hogy az ellenséget bele kell fojtani a tenger vizébe. Arról, hogy csak ölelkezni szabad, nem akartunk hallani. Így voltam ezzel magam is. Ifjúságomban hívtak, hogy

menjek a Donnak sárga vizéhez és mentem is volna, ha korábban szenteltek volna pappá, De mikorra felszenteltek, már bekövetezett volt a második magyar hadsereg sztálingrádi katasztrófája.

Egyszer volt, hol nem volt, pontosan Debrecenben és 1945 februárjában az történt, hogy négy-öt magyar összehajolt. Magam is köztük voltam. Akkor töltöttem be 26. évemet. Olyan 16-18 éves korú lányok meg fiúk voltak ezek az összehajló magyarok. Mit csináltunk összehajolva? Felfedeztük a spanyol viakszot. Rájöttünk, hogy mit tanított Jézus. Mitől lettünk ilyen okosak? Attól, hogy a tanító nénik megtanított bennünket hatéves korunkban olvasni, S azt kellett olvasnunk, amit találunk. Ha az van leírva, hogy Szeressétek ellenségeiteket, akkor nem lehet azt olvasni, hogy... Mit is? Azt, hogy verjétek ki fegyvereitekkel az oláhokat Erdélyből. Nem lehet, ha egyszer Jézus tanítványainak képzeljük meg mondjuk is magunkat – keresztényeknek.

Jézust felszegezték egy fára, a fő felfedező csak fel akarták kötni egy fára. De olyan irgalmas bírái voltak, hogy nem tették meg vele. Arra ítélték csak, hogy raboskodjék, amíg él. Ennek ellenére 42. születésnapját már börtönön kívül ünnepelte meg szüleivel, testvéreivel, barátaival. Mit csinált napközben, amikor nem ünnepelt? Törte a kokilla vasat a jászberényi úton az ócskavas-telepen, második műszakban pedig ellenőrizgette, hogy ifjúságában helyesen fedezte fel-e a spanyol viaszot. A harmadik műszakban pedig megint kereste a négy-öt magyart, akivel összehajolhatna.

Talált is valakiket. Többek között egy papot '67-ben, aki elmondta, hogy van neki egy unokabátyja. Ő is katolikus pap szegény, de nem tudja megtalálni a spanyol viaszot. Azt állítja nagy-nagy bajában, hogy nincs is spanyol viasz. Nincsen, aki válaszolni tudna az ő kérdéseire, és emiatt aztán csak veszekszik az Istennel. Elhozhatná-e hozzám? Mondtam, hogy csak hozza. Bízatta is, hogy jöjjön. Nem akart jönni: Minek menjen, ha egyszer nincsen spanyolviaszk? Aztán mégis csak eljött egyszer, nagyot beszélgettünk, s odaadtam neki a KIO hat vastag szamizdat kötetét. Falta, s mire elolvasta, megtalálta ő is a spanyolviaszot.

Testvéreim, mert megtalálta azt ő '68-ban, ezért lehetünk mi negyven évvel később, 2008-ban itt és most az inárcsi Művelődési házban. 40 éves fiatal legény volt ő még akkor. Feri volt csak, nem Feri bácsi. Egy regényt lehetne írni életéről. A Bokorban annyi ember él olyan, akiknek élete megérdemelne egy regényt. De Feri bácsi életregénye lenne köztük alighanem a legszínesebb. Már elmúlt 60 esztendő, mire a dicsőséges felszabadító

vörös hadsereg végre kitakarodott hazánkból, de itt hagyta társadalmunkban a maga szennyét: az ateizmust.

Ha nem tudnátok, megsúgom Nektek, hogy az ateistákat is a Jóisten teremtette. És a maga képére és hasonlatosságára tette, amit tett. És csak azért, hogy ne legyenek ateisták, hanem legyenek azok is az ő szerelme-tes lányai és fiai. És Feri bácsi addig törte a fejét, és addig imádkozott, amíg meg nem találta a módját, hogyan is lehet megszólítani az ateistákat.

És valamikor, jó tíz éve, meg tudta szólítani az ateista Bíró Lajost. Lajos meg a felségét, meg a maga két gyereket, meg még a Tiszavirág meg a Napvirág nevű közösségeinek tagjait. Tíz év kemény munkájának, spanyolviaszk felfedezésének háttérével szolgáltatatom én ki most az egyház szentségeit Lajos gyermekeinek: Ágnesnek és Gábornak, akik hisznek Jézusban. Hisznek ám! Ennek a hitüknek az a tartalma, amit Jézus tanított, amit most megszentelt formák között nyilvánosan lepecsételünk jézusi testvérei közösségeinek színe előtt.

Nem bubákat öntünk meg, akik csak sárgát meg zöldet tudnak csinálni. A hitüket pecsételjük le. Megerősítjük őket, hogy tanítványaik is legyenek Megújítják szövetségüket Jézussal.

Amen.

MERZA JÓZSEF

TOLSZTOJ OLVASÁSA KÖZBEN

Alig hallgattak el a második világháború fegyverei, amikor 1945-ben, negyven évvel megírása után, az Egyetemi Nyomda kiadta Tolsztoj kis könyvét, amelynek címe helyesen fordítva így szól: Egy korszak vége. Az író úgy látta, hogy a japánokkal vívott vesztes háború után kirobbant 1905-ös forradalom történelmi mérföldkő az orosz nép útján. Jelzi egy elnyomó uralom végét és meghirdeti a szabadság korszakát. Tolsztoj ott áll a régi rendszer romjain és nagy határozottsággal

képviseli azokat az elveket, amelyek alapján Oroszországnak meg kell újulnia. Sodró erejű, kemény, kritikus írása magával ragadja az embert. Ha azonban az elemző olvasó nem fejezi be a munkát az utolsó sorok elolvasása után, hanem ceruzát fog és tételeket készít, akkor határozott magatartás rajzolódik ki a szövegből. Én is sorjáztam az állításokat, egyiket a másik után, összesen 72-öt, hogy válaszolni tudjak arra a kérdésre, hogy mitől várja az író az új korszak megvalósulását. Tolsztoj véleménye jellegzetes és nagyon határozott: csak az erőszakmentesség és az engedetlenség elméleti és gyakorlati megvalósítása, az evangéliumi alapú szelídség biztosíthatja az emberhez méltó, szabad, egyenlőségen és testvériségen, egymás kölcsönös szolgálatán alapuló életet. Azért jellegzetes és határozott ez a vélemény, mert a 72 tétel közül 32 hirdeti az erőszakról, a hatalomgyakorlásról lemondás szükségességét, 9 pedig a hatalommal, az erőszakkal, az értelmetlen intézményekkel, az isteni parancsot megmásító állammal szembeni engedetlenség köteleességét.

Erőszakmentesség és engedetlenség: jól ismert fordulatok ezek a tragikus korszakokat követő túlélők, a vesztett háborúk utáni győztesek szájából. „Miért harcolt, miért követett el erőszakos cselekményeket, miért engedelmeskedett, miért nem tagadta meg a parancsot?” – kérdi szemrehányóan, felelősségre vonóan minden utókor. „Ádám, hol voltál?” – kérdi Isten, s a katona hetykén válaszol: „Én, kérem, a háborúban!”. A katona tudja, hogy az utókorok könnyebb feltenni ezeket a kérdéseket, mint amennyire ő megvalósíthatta volna akár egy századrészét annak, amit utólag rajta követelnek. Az ember tudomásul veszi az utókor kemény, szembesítő kérdéseit azzal szemben, aki egy előző korban, bizonyíthatóan nem tudott tettekkel megfelelni az utódok erkölcsi normáinak. Tolsztoj tanulmányának nem ez az érdeme. Nem a felelősségre vonás, nem az, hogy élesen kritizálja az embert megnyomorító világi és egyházi uralmat, hanem az, hogy amit erénynek mond az számomra tiszta evangélium. Tucatszámra olvashatunk kritikát feudális, kapitalista, horthysta, sztalinista bűnökről, a pangás éveiről, a személyi kultusz rémtetteiről, de hol a hang, amelytől reményem van élni és dolgozni, amelytől felemelem a fejem és azt keresem: miben és hogyan lehetek erőszakmentes és engedetlen, én, ma, nem más és nem tegnap, tudva azt, hogy magatartásomat egyszer majd mérlegre teszi az utókor. A bátorításra van szükségem.

Ezért is különös az a pár mondat, amit előszóként mond el a füzet kiadója. 1945-ben úgy látja, hogy Tolsztoj államellenes, keresztény anarchiája nem volt

józan, nem volt reális. „Ma már nem is szabad megvalósítandó javaslatnak tartani” – írja. Naiv, téves, „baklövések” vannak benne. „Az értelem, a józanság, a valóság emberei, akik utána következtek, és akik a nagy művet megvalósították, más irányt követtek: a következetességet, az erélyt és a realitást”. Ne kérdezzük, miért nem kéri számon a kritikus – Tolsztojra hivatkozva – az előző embertelen kor szereplőitől az irgalmat, az erőszak elutasítását, az engedetlenséget. Miért gondolja azt, hogy ebben az új korban szóba sem kell állni Tolsztoj javaslataival, legfeljebb el kell érzékenyülnünk szívünkben, ha olvassuk őket. Mert számon kérhetné, amint számon kérték azok, akiknek családját, barátait mások kiirtották a parancsnak engedelmeskedés erénye folytán, s akik azt hirdették, hogy soha többé embert kínzó erőszakot. Az előző írója talán inkább tudatlanságból, mint félelemből elhitte, hogy azok a férfiak, akik 1917-ben Tolsztoj után jöttek, akik az értelem, a józanság, a valóság emberei voltak – szegény Lev Nikolaevics! – következetességgel, eréllyel és realitással tényleg megvalósították azt a nagy művet, ami után az emberiség áhítozott.

Jó negyven évvel később hallgatom Okudzsava rekedt hangját, s a dalt, amely összehasonlítja a római birodalom hódításait az afgán háborúval. Az állítólag felszabadult ember elveszi mások szabadságát. Hogyan? Felborult az idő? Hiszen ez anakronizmus! Hogyan jön ide a mába, kétezer év múltával, egy megsemmisült impérium hadjárata? Lehet, hogy anakronizmus? Az is lehet, hogy mindez azért lehet, mert az új világot konokul, erőszakosan és az emberi valóságra fittyet hányva akarták megvalósítani. Eréllyel, amelynek először csak az alternatívákban gondolkodó elvtársak, később megbízható katonák, közigazdászok, biológusok, fizikusok lettek az áldozatai, s velük együtt tudományágak, az adekvát valóság darabjai. Most ismét jönnek a halottak és jön a légerek népe, jön Ahmatova, Vavilov, Kalinyin felesége és Pap Simon, és felelősségre vonja az erőszakosakat. Ismét egy kor végén vagyunk, ha nem is háborúval és katonai vereséggel lezárult kor végén. A mostani kor végét más vereség jelzi. Egy szükségképpen igazságtalansággá torzult, mert erőszakos igazságtevési szándék vallott kudarcot és vele együtt összeomlott egy embert szolgálónak mondott gazdasági rendszer. A gazdasági és erkölcsi romokon ülve lehangoltan gondolkodhatunk törekvéseink állandó félresiklásán, a jószándék újból és újból gonoszságba és gyilkolásba torkollásán és hajlamosak lehetünk a közönyre, a visszahúzó-dásra, a reménytelenségre.

Eközben néhány száz fegyvertelen ember rendőri ütlelésnek teszi ki magát az utcán, a Himnuszt éneklő és a templomba tódulva meghallhatja, hogy az egyház nem vesz részt politikai mozgalmakban. Vajon mit mondott volna Jézus a hozzá menő megverteknek és szembefröcskölteknek itt és most, akár a templomban, akár azon kívül? Dugjátok vissza kardjaitokat? De hiszen senkinek sem volt kardja! Vagy félni lehet attól, hogy holnap lesz?

Ezrek visznek a kezükben égő gyertyát, hogy emlékezzenek és emlékeztessenek elnyomott, jogaiktól megfosztott vérrokonokra, az emberi kultúra lerombolására. Azért, hogy kiáltsanak és szembesítsék a gögjükben elbizakodottakat az emberség elemi követelményével. Ott van-e a helyem a kékek vagy zöldek soraiban, amikor tiltakoznak a környezetrombolás vagy szennyezés ellen és felvonulva, írásos ellenvéleményt nyújtanak át a kezdeményezőknek? Az utcán van-e a helyem, vitakörben van-e a helyem, vagy csak templomban, illetve vallási közösségben lehet a helyem, mert a keresztény ember nem politizál?

Amikor az egyik görög filozófus gondolatilag eljutott oda, hogy nincs mozgás, akkor partnere szó nélkül felállt és járkálni kezdett. Legyen szabad nekem a járkálással kezdeni.

Bár még nem jártam iskolába, de emlékszem, egy régi fényképen láttam is, hogy sárospataki házunk ajtaján kis fémplakett volt, rajta a szöveg: „Nem, nem, soha!” – „Csonka-Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország”. Hamarosan iskolába kerültem, és ott a tanítás elején ezt imádkoztuk: „Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában, hiszek egy isteni örök igazságban, hiszek Magyarország feltámadásában”. Negyedik elemista koromban, német órára járva, megismételtük az imádságot: „Ich glaube an einen Gott, ich glaube an ein Vaterland, ich glaube an die ewige göttliche Gerechtigkeit, ich glaube an die Auferstehung Ungarns. Amen.” Két sógorom fronton volt, apám Erdélyben szervezte a közigazgatást. Örültem a győzelmi jelentéseknek, lelkes voltam, mert azt hittem, hogy darabonkint újból összeáll a „Nagy” Magyarország. A zsidókat összeszedték és elvitték, láttam, hogyan lopkodják el lepecsételt lakásaikból a használati tárgyakat, bútorikat, könyveiket, ruháikat. 1944 végén megjelentek az orosz katonák Miskolcon, nálunk is laktak az egyik szobában, este együtt ültünk a konyhaasztalnál – apám tudott valamit ukránul – néha kaptunk tőlük egy extra falatot. Megkezdődtek az igazoló eljárások, s igazoltam, igazolják-e apámat, hiszen ettől függött az állása. Még néhány

évig kongreganista voltam, azután egy rövid vezetőképző tanfolyamon vettem részt, amelyet a jezsuiták szerveztek. Hamarosan senkit sem lehetett vezetni, mert mi váltunk vezetettekké. Diákszervezetek alakultak, tanfolyamok szerveződtek. Egy ideig – a hagyomány erejében – osztálytitkár voltam a gimnáziumi osztályban, később már csak tanulmányi felelősnek voltam jó. Nagygyűlés következett a miskolci Nemzeti Színházban. Egyszer csak mindenki felállt és ezt skandálta: „Nem akarunk gyereksírást, kötélre a hercegprímást!” Már tudtam, hogy itt sincs helyem, de énekeltem a közársági indulót: „Elnyomás, szolga sors, ez volt a rend ezer évig ...” A Búza tértől indulva végigharsogtuk a főutcát: „... kinyílt előttem a világ ...” „evviva il comunismo e la liberta – vivát Sztalin!” Baráti körben azonban ellenzékiek voltunk, tomizmust és indus filozófiát olvastunk. A hitoktatás megszűnése után csoportokat alkottunk, bár akkor már figyelt minket a karhatalom. Visszautasítottam a szovjet ösztöndíjat, mert nem akartam vallástalan országba menni, s még nyolcadikosként is a Szunyogh-féle Misszáléval a kezemben tettem meg a közel negyedórás utat a minoriták templomáig.

Jöttek az egyetemi évek, a Diákszövetségnek tagja voltam, a pártba hívást vallási okokból visszautasítottam. Három évfolyamtársam – egyikük később a feleségem – 53 végén kilépett a pártból, illetve lemondott a tagjelöltségéről, mert a párt politikáját nem tudta összeegyeztetni a lelkiismeretével. 54 nyarán nem fogtam kezét a honvédelmi vizsgabizottság elnökével, mert igazságtalannak tartottam a kapott érdemjegyet. 55 nyarán egészségileg alkalmatlannak találtak a katonai szolgálatra, de egy hónappal később külön megmagyarázták a kiegészítő parancsnokságon, hogy „ilyen” emberből nem lehet a néphadsereg tisztje. Tanári pályafutásom első hónapjában visszautasítottam, hogy KISZ-vezető tanár legyek, hangsúlyozva, hogy nem a munkától húzódom. 56-ban mérsékelt és megértő voltam, képtelen arra a szájjáratásra, amit azok folytattak, akikről korábban mást tudtam. Ezért alkalmasnak találtak arra, hogy november 4-e után a volt párttitkárral és szakszervezeti elnökkel küldöttségbe menjek a városi pártbizottságra, Komócsin Zoltánhoz, egy derék debreceni költőnk szabadlábba helyezése érdekében. Meg is hívtak a párt soraiba 57 tavaszán, sikertelenül. Talán még egyszer került ilyesmire sor, 5-6 évvel később, egy másik városban, másik munkahelyen, többé nem. 58-ban a rendőrség elszedte írásainkat, amelyekben főleg a francia munkáspapi mozgalom anyaga volt, 60-ban a Párt megvizsgálta gondolatvilágomat, oktatói alkalmasságo-

mat. Átmentem egy másik egyetemre. Ott 6 év alatt beláttam, hogy számomra nincs értelme a tanári munkának, mivel gondolataim nyílt kimondását nem engedi az íratlan törvény, amely szerint oktató csak marxista meggyőződésű lehet, vagy legalább is annak kell mutatnia magát. Persze lehet marxizmust beszélni a katedrőről, a folyosón viszont összekacsintani azokkal a hallgatókkal, akikről tudom és akik tudják rólam, hogy templomba járok. Az is világos lett, hogy a munkahelyemen egymással harcoló csoportok vannak, akik nem arra várnak, hogy valaki kibékítse őket egymással, hanem arra, hogy mindenki foglaljon állást: barát vagy ellenség akar lenni. Ezek a társadalomban folyó, kard nélküli, de erőszakos és vevő küzdelmek. Otthagytam őket, még azon az áron is, hogy fel kellett mondanom az állásomat. A 70-es évek elején már nem befolyásolt az a megítélés, hogy aki kisközösségben dolgozik, gépírási füzeteket készít, az államellenes tevékenységet folytat. Rájöttünk arra, hogy nem katonáskodhatunk, nem is esküdhetünk engedelmisséget senki fiának, pedig egészen világos, hogy ennek politikai kihatása is van, akármilyen elvből eredeztesse is hitvallását a lelkiismereti tiltakozó. A polgári engedetlenség eszköztárunk kelléke lett, minden társadalmi következményével együtt.

Nem akarok túl sokat foglalkozni a dolgaimmal, ezért elhagyom, hogy tételekké formáljam ennek a hosszúra nyúlt életrajzi kivonatnak egyes mozzanatait. Visszaneézve az életemre, ezek a helyzetek egyértelműen olyanok voltak, hogy – akarva-nem akarva – politikai állásfoglalást fejeztek ki. Bizonygathatta valaki teljes buzgósággal, hogy indítékai tisztán vallási jellegűek, az illetékesek mindig politikai szempontból is, vagy csak abból ítélték meg dolgait. A legenyhébb értékelés ez volt: politikailag nevelhető. Ha egyetemi éveink minimális állásfoglalását – a templomba járást – tekintem, amelyet figyeltek és amit felrótak, az is egyértelműen azt jelentette, hogy az illető nem teszi magáévá az egyedül helyes marxista gondolkodást, tehát nem hajlandó azonosulni a társadalom, az állam és a párt, a Szovjetunió, az egész világ haladó erőinek gondolkodásával. Lehet, hogy egy papnövendék ezt nem érezte, de mindenki, aki valamivé akart válni ebben a világban, küzdött, hogy megtartsa magát a következményekkel járó politikai nyomással szemben. Én úgy éltem meg az életemet, hogy az állandó politikai állásfoglalás is volt középiskolás korom óta, több-kevesebb tudatossággal, beszélve vagy hallgatva, aktívan vagy passzívan. Ezért nem akarok általában és elméletileg foglalkozni ezzel a

kérdéssel, mert tudom, hogy a keresztény ember is politizál, csak az a kérdés, hogyan teszi ezt és meddig.

Az elmúlt évtizedekben könnyen kialakulhatott az a kép, hogy az egyház és hívei nem politizálnak, hiszen az egyház kiszorult a közéletből, a vallásos embernek nem volt, mert nem lehetett mondanivalója az ország számára. Kötelességének is érezte minden „rendes” pap és hívő, hogy távol tartsa magát a közéletbe belekeveredéstől. Megvolt a véleménye azokról, akik a felülről létrehozott – hogy úgy mondjam rájuk kényszerített – fórumokon támogatásukról biztosították az akkori politikai törekvéseket. A passzív ellenállás is politika azonban, mert így beszél a fennálló rendszerhez: eltűnök, nem támogatlak, nem igazollak. Nem vagyok azonban (fizikailag vagy lelkileg) elég erős ahhoz, hogy küzdjek igazságtalanságaid ellen, ezért veszteg maradok. Megvan a véleményem rólad, de ezt megtartom magamnak. És így tovább, a passzív ellenállás különböző húrjain. Mivelhogy hátrányos helyzetbe kerültünk és a kifejezetten politikai fórumokon nem szólalhattunk vagy nem szólaltunk meg, ezért nem okozott túl nagy nehézséget elhíttatnunk magunkkal, hogy nem politizálunk. Pedig azt tettük, mert aki egyszer beleszületett egy társadalomba, az akár kolostorba vonul, akár emigrál, legalább egyszer életében kifejezi vélekedését arról a társadalomról, amelynek tagja lett.

Úgy adódott, hogy 1976 őszétől egyre gyakrabban vetjük a szánkra azt a kifejezést, hogy „inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek”. Ez bizony akármennyire is vallásos megfogalmazásnak tűnik, alaposan kimeríti a politizálás fogalmát, mivel az „embereket” az Állami Egyházügyi Hivatal és annak kék- illetve fekete ruhás megbízottai testesítették meg. Államellenes, később „egyházellenes” magatartást vettünk fel, először gyakorlatilag később elméletileg is megvalósítva az állampolgári, illetve egyházpolgári engedetlenséget. Nem kellett Thoreau-t, Tolsztojt vagy Gandhit olvasni, hogy eljussunk az öntudatos „nem” kimondásáig, elég volt egyszerű hívőnek lenni, aki fehéren-feketén gondolkodik a hit alapkérdéseiről. Mi persze sok egyebet is olvastunk, s ezért tiltakozást jelentettünk be számos hivatalviselőnél vagy intézménynél. Lám, a történelem úgy alakult, hogy nem csak egyszer mondhatuk el a véleményünket – korábban mindjárt becsuktak volna bennünket és visszamerülhettünk volna a jótékony apolitikusságba – hanem többször is, immár 12 éve mondogatjuk. Ez viszont már óhatatlanul elvezet minket a közélet fórumaira, hiszen aki sokáig beszél, előbb-utóbb más szavakat is mond, mint amivel el-

kezde. Mi is elmondtuk azt, hogy hazánkban nincs sajtószabadság, hiszen nem kapunk egy sornyi helyet sem arra, hogy válaszoljunk azoknak, akik korlátlan terjedelemben nyilatkozhatnak ellenünk. Nincs tér harcolni a gondolatok igazságáért, mert valakik egyoldalúan kisa-játították annak eldöntését, hogy mi az igazság. Meg kell mondanom, hogy elég emelkedett nézőpontból vizsgálódva nem látok különbséget aközött, hogy valaki a vallási sajtó szabadságáért vagy a politikai sajtó szabadságáért küzd, ha a sajtószabadság azt jelenti, hogy minden fél elmondja lelkiismeretesen, hogy mi él benne egy adott kérdés kapcsán. Ha követeljük magunknak a vallási közlés szabadságát, akkor követelnünk kell mások számára a más tartalmú közlés szabadságát – ha úgy tetszik az egyetemes emberi szabadság alapján – és máris csatlakozhatunk a „Sajtószabadságot!” feliratú transzparenst vivő tömeghez. De ott lépkedhetünk a „Szeretem a Dunát” feliratú zászló alatt is, hiszen aki a Dunát szereti, az az embereket is szereti és nem akar ártani másoknak azért, hogy tönkretesz az életterület. Nemcsak menethetünk, hanem írhatunk, előadhatunk, kérelmeket, beadványokat, javaslatokat fogalmazhatunk, hiszen legbensőbb meggyőződésünk lehet, hogy mindez az emberek javát szolgálja, tehát a szeretet aktuusa. Tervezhetünk új oktatási terveket, kísérletezhetünk új gazdasági modellekkel, kidolgozhatjuk a szociális juttatások, nyugdíjak új rendszerét, lerögzíthetjük, hogy milyen jogok illetik meg a kisebbségeket, a társadalom bizonyos rétegeit, csoportjait és felszólíthatjuk a társadalmat, hogy nagylelkűen lépjen túl a jogokon és adjon többet, mint amit a törvény előír, azaz tökéletesít-sük a társadalmat.

Csak nehogy „ágyúkkal fegyverezzük fel jóindulatunkat”.

„A lázadás tilos” – szögezte le Tolsztoj. Lázadáson a fegyveres forradalmat értette. De hát mi lesz a világ-megváltó eszmékből „lázadás” nélkül? Mi, Kossuth-követő magyarok hajlamosak vagyunk arra, hogy azt gondoljuk, hogy a szabadság csak szabadságharcban harcolható ki. Kevesen voltak közöttünk „belső” emberek, akik tudták, hogy a szabadság a lélekben születik meg és onnan sugárzik tovább. A történelemnek lesznek majd pillanatai, amikor ez a szabadság az egyének lelkéből feltör a társadalmi szintre, mert a történelem erői akkor is el tudják söpörni Sztálinok, Brezsnyevék, Rákosik – hadd ne folytassam e sort, hiszen nincs elég jó történelmi távlatunk – önkényuralmát, ha nem tör ki „lázadás”. A Szovjetunióban nem ez vagy az az erős ember hozta létre ezt a páratlan átalakulást, hanem az a nyolcmillió néma ember, aki 1937-ig rákerült a hiányzó polgárok listájára és az a ki tudja hány millió, aki utána

halt erőszakos halált, vagy vált a lágerszigetecsoport lakójává. Ha elhatalmasodik a bűn, akkor egy kritikus pontnál megváltozik a világ anélkül, hogy a politikát és evilág mechanikáját világosan látó, s az igazságért „életükkel és vérével” küzdő igazságnak be kellene szennyezniük a kezüket. Ha nem mások életét, hanem a magamét akarom feláldozni, akkor Istennek tetsző lesz cselekedetem, akár a „város” érdekében, akár az „Országért” teszek valamit. Az Ország ugyan több, mint a város, de a mi életünkben sokszor benne van a városban, lakói itt is ott is élnek, s közösek az ügyeik.

„A lázadás tilos” – fogalmazta meg Tolsztoj és én a farizeusokkal, papi fejedelmekkel és megszálló hatóságokkal fegyvertelenül szembenálló Jézus példáját kívánom követni, amikor társadalomkritikát gyakorlok szóban és szeretetet akarok megvalósítani tettben. A keresztény kritika fegyvertelen, kiszolgáltatott, alulról jövő, védtelen. Ereje az igaz szóban rejlik és abban a hűségben, amellyel a hirdetője mögé áll. Nincs karhatalma, nem is akarja igazságát másra rákényszeríteni. A másik ember lelkiismeretére kíván hatni objektív és szubjektív eszközökkel, mindvégig biztosítva a másik lehetőségét a szabad döntésre. Jelen idejű sóhivatalt hoz létre, amelynek nincsenek karhatalmi eszközei elképzeléseinek behajtására. Sóhivatal, amellyel szemben méltányos lehet az igazságos hatalom, a jogra és a jog betartására épült hatalom, de lehet vele méltánytalan is, javaslatait elutasító. E kritikus, prófétai társadalom persze megvalósíthatja a maga világában mindazt, amit jó-nak gondol, sajnálkozhat azon, ha ajánlásai süket fülekre találnak, tovább élheti a maga világában az ideál-jait, fáradhatatlanul hirdeti újból és újból a világnak, s időnkint szembesül az ellene irányuló, néha megsemmisítő szándékú támadásokkal. Belső ereje, lendülete, hűsége nem a hatalomátvétel, a hatalom megszerzésének reményéből származik, hanem isten- és emberszeretetéből, erkölcsi meggyőződéséből, az igazság valamikori győzelmében való hitéből és abból a sajátosan keresztény meggyőződéséből, hogy ha itt és most minden elveszni látszik, az istennektetsző embert égi jutalom várja, élete akkor is sikeres.

Mivel számomra magától értetődő, hogy a társadalomban, a világban élő ember szükségképpen politizál, azért nekem nem az a kérdés, hogy politizálhatok-e vagy sem, hanem az, hogy a társadalomról és annak berendezkedéséről alkotott képem helyes-e vagy helytelen. Alapvetően azt tartom fontosnak, hogy az általam hozzáférhető területen és a számomra lehetséges mértékben oly objektíven lássam a világot, amennyire csak lehet. Ismerni és érteni akarom a társadalom, az ember

cselekvésének törvényeit, a történelem és a napi politika rúgóit és eszközeit. E tényezők lehetnek nemesek és lehetnek gonoszak. Akkor is látnom és ismernem kell őket, hatásukat a világra és énrám is. Azért, hogy szembe tudjak nézni e hatásokkal, tudjam őket felhasználni vagy elutasítani. Látni akarok azzal az objektív, kendőzetlen látással, amivel Jézus nézni tudta a világtörténelmet. Ismerni akarom a politikát, hogy hathassak rá, ha tudok. Ezért megismétlem: ismereteimet, ítéleteimet elsősorban nem aszerint osztályozom, hogy politikaiak vagy nem politikaiak, hanem úgy, hogy igazak-e vagy sem. Ez a döntő. Ezután jön a második lépcső: mi a következő, megtehető lépés abban a szellemben, amely az Atya által megkívánt tökéletesség felé visz. Mi hasznos, mi nem hasznos, mi szolgálja a szeretetet, mi nem? Mi kivihető, mi lehetetlen? Még jöhetnek egyéb szempontok is, míg egyszer az ötlik fel bennem, hogy azt vizsgáljam: politikai vagy „vallási” jellegű az a gondolat, ami foglalkoztat. Meg kell mondanom, hogy politikai buzgóságomat sokkal jobban le tudja hangolni a félelem érzése, politikai hősiességem kiélésénél sokkal inkább veszem figyelembe, hogy Isten ugyan nem ver bottal, de a rendőrök igen. Ezért tudom radikálisabban bírálni egyházamat, mint az államot, amelyben élek. Ezért húzódik be az ember a templom vagy a szertartások, a „vallási cselekmények” világába, mert ott biztosan számíthat a Teremtő irtalmára, ezeken kívül azonban sok minden komiszság lehetséges. Bizony, nagy biztonságérzetet jelent az, hogy „én nem politizálok”, de akkor bizony senki sem fog kiállni a polisz piacára, hogy elmondja: zsarnok a király, nincs joga a szegénynek, az özvegynek, az árvának, hogy csaló a hatalmas, aki elveri a dolgozók keserves munkájából származó jövedelmet; nem a nép jóléte, hanem hatalmának biztosítása, túlbiztosítása a cél. Egy évtizedre börtönbe zárja a feleséget, hogy kezében tarthassa a férjét, s míg a férj fényes ceremóniákon vesz részt, az asszony üvegdarabokkal öldösi meg a tetveket fogolytársai ruháján. Senki sem fogja felhányni a bűnöket, ha csak a keresztet tudja magára hányni, azt híván, hogy ezáltal lelke a kegyelem állapotába kerül, üdvözülni. Vannak dolgok, amik istennektetsző dolgok, s amik „vallásos cselekményekkel” nem helyettesíthetők. Lestárné dr. Varga Mária például tegnap a Parlamentben elmondta, hogy 1987-ben az egészségügyre fordított kiadások 3,4 %-kal csökkentek, a fegyveres testületeké pedig 5,4 %-kal nőtt. Ezt elmondani prófétai szó akkor is, ha a felszólaló esetleg nem bejegyzett keresztény. Igaz szó, időserű szó, helyes cselekedetre ösztönző szó.

Ilyen gondolataim vannak akkor, amikor az elmúlt hónapok politikai mozgásait figyelve Tolsztoj tanulmányát lapozgatom. Ha gyors és nem teljes összefoglalást akarok készíteni arról, hogy mit jelent számomra a politika, akkor három pontot írok fel az elmélet, a szó és a cselekedetek terén. Politizálni, először is azt jelenti, hogy értelmezni akarom a társadalom jelenségeit, meg akarom ismerni hajtóerőit, szerkezetét, működési elvének logikáját. Második lépésben a politika Isten Országának párbeszédét jelenti az evilági ország becsületes embereivel, kritikáját a Sátán Országának módszerével és gyakorlatával szemben. Végezetül: erőszakmentes cselekvés a helyes célokért, vagy ellenállás a bűnnek tartott törekvésekkel szemben.

Mindenki, aki politizál, társakat keres magának az eredményesség növelésére. Egyesületet, szervezetet, pártot alakít, alapszabályokat, tagsági feltételeket ír elő. A többség együttműködést, engedelmisséget kívánhat a kisebbségtől. Amikor tehát a politikára hatás lehetőségeit vizsgálom, választ kell adnom arra is, hogy milyen szervezeti biztosítékait látom annak, hogy törekvéseink ne alakuljanak át előbb vagy utóbb közönséges pártpolitikai tevékenységgé. Azt hiszem, hogy a biztosítékot, talán egészen öntudatlanul, kialakította az élet. Nem is vettük észre, hogy az elmúlt 12 évben a Bokor sajátos szerkezetté alakult. Azért nem vettük észre, mert elvekkkel és küzdelemmel voltunk elfoglalva, politizáltunk az Egyházon belül, s ezt úgy tettük, hogy sem befelé sem kifelé nem akartunk erőszakosak lenni. Az erőszakmentesség pedig megteremti a struktúrát: a hálózati rendszert. Sokan, sőt én magam is, „ütöképesebb” egyesületet, pontosabban körvonalazott szervezetet szerettem volna látni. Mások fejében megfordulhatott egy hatékony szerzetesrend megalakítása. Sem szerzet, sem egyesület, sem párt nem jött létre, mert nem akartunk uralkodni a másik ember lelkiismeretén. Azt akartuk csupán, hogy a Bokorban együtt élő csoportok között – erőnk és lehetőségeink szerint – minél több információt áramoltassunk azért, hogy azok segítségével, az evangélium alapján, kialakíthassák állásfoglalásukat, cselekedeteiket a szeretet művének végzésére.

Utólag állapítom meg ismét, hogy jó dolgot tettünk. A Bokorban vallott szabadság nem egy hatékonyan induló társulás lezüllesztése, hanem az egyetlen lehetséges evangéliumi szerveződés kisközösségek részére, erőszakmentes társadalmi hatás, ha úgy tetszik, politika gyakorlására. A hálózatok kialakulása egyike annak a tíz megatrendnek, amely jellemző a mai világra. Lehet azt mondani, hogy mi még nem vagyunk a posztindusztriális társadalom szintjén, s ezért itthon még nem

időszerűek a hálózatok. A keresztények belső életében azonban nincsenek ilyen akadályok: a lélek szabad, a lélek lemondhat az erőszakról. A szeretet összekötni, szervezni akar. A szerető lélek erőszak nélkül akar szervezni. A szerető emberek már holnaptól megvalósíthatják a szeretet-hálózatokat. Addig, ameddig a világban létrejött hálózatok biztosítják a lelkiismeret szabadságát, be is épülhetnek más, szélesebb hálózatokba. Az észrevétlenül hálózattá vált Bokor addig fog csatlakozni más, politikai hálózatokhoz, amíg szabadon képviselheti elveit és nem kényszerül igaznak nem tartott gondolatok elfogadására, helytelennek látott cselekedetek megtételére.

Sokáig élt bennem feldolgozatlanul Petőfinek „A gyűldei ifjakhoz” írt verse. Nagy terhet jelentett az, hogy a költő szemében egyet jelentett pap és ravaszság, pap és árulás, gonoszság, sötét lélek. Aki őket követi, elvált a két szentségtől, a hazától és a szabadságtól. Politikai fejlődésem során választ kellett találnom erre a vádra is. Az egykori kis szívgyárdista, aki a ferences barátok által szerkesztett „Isten Dalosai”-nak buzgó olvasója és előfizetője volt, aki élete minden szakaszában ragaszkodott a „papi nyájhoz”, s akit a hierarchia tévedései sem tudtak szakadárá tenni, a 20. század második felében helyettesíti az embergyilkolást meg nem szüntető 19. századi szentségeket a szeretet elvéből fakadó szelídség és lelkiismereti szabadság szentségével. Elveti a Tulok szentségét, az erőszakosakét, a Bárány szentségéért. Erőszak nélkül küzd e szentségért papokkal vagy papok nélkül, de mindenképpen együtt a Bárány népével. E küzdelmének társadalmi vetületét evangéliumi alapú politikának nevezi. Ezt a tevékenységét egyaránt méltónak látja Petőfi feltétlen odaadást követelő lángolásához és Tolsztoj gyökeres, erőszakmentes átalakítást sürgető látomásához.

1989

GROMON ANDRÁS

KEDVENC KÖZHELYEINK – AVAGY AZ ÖNZÉS NÉPSZERŰ IDEOLÓGIÁJA

Úgy viselkedni, ahogy illik!

Van ennek a „vezéreszmének” egy látszatra ártatlan jelentése: ha csak a külső megjelenésre, az öltözködési, udvariassági szabályok megtartására vonatkoztatjuk. De kimutatható, hogy határesetekben még ebből

a szempontból sem ártatlan, illetve másrészt: hogy ebben az „ártatlan” értelemben is különösen azok számára fontos (s nagyon sokszor: egyáltalán megtartható), akik nem-ártatlan mivoltában is gyakorolják. Ez pedig:

Arra van tekintettel, ami illik, és nem arra, ami „kell”. A helyes magatartás mércéjének a többség által helyesnek vélt vagy egyszerűen csak gyakorolt szokást tekint, nem pedig a többé-kevésbé meghatározható „objektív” jót; a Valóságot, nem az Igazságot; a Tényeket, nem az Eszményeket.

Ugyanez más megfogalmazásban: *iránytűje külső*, nem pedig belső; a százszor szent Körülmények, nem pedig a Lelkiismeret. (Talán kissé finomabb változata ez annak a „körülményimádásnak”, amely a „Mossom kezeimet”-ben is jelentkezik).

Mindez látszólag ellentmondásban van azzal a közhelyekben vissza-visszatérő szemlélettel, amely a legleplezetlenebbül így fogalmazódik meg: „Nekem megvan a magam törvénye.” Az ellentmondás rögtön feloldódik, mihelyt észrevesszük, hogy az „Úgy viselkedni, ahogy illik” csupán a *külsőséges*, illetve esetleg nem külsőséges, de lényegtelen, *jelentéktelen* súlyú dolgokban irányadó, tehát amelyekben lehet így is, úgy is viselkedni anélkül, hogy az ember önmagával (vagy az érdekeivel) szembekerülne, a cselekvés tényleges mozgatója viszont minden fontos kérdésben a „Nekem megvan a magam törvénye”.

És itt válik nyilvánvalóvá az ebben a közhelyben is meghúzódó súlyos *képmutatás*, amelyet Jézus is kíméletlenül leleplezett. *Egyrészt*, amikor az „ahogy illik” csak a külsőre vonatkozik: a böjtben szomorú arcra, az imádságban a sok beszédre, az alamizsnában a látványosságra (Mt 6). *Másrészt*, amikor (és ez a fontosabb) az „ahogy illik” csak a lényegtelen, jelentéktelen dolgokra vonatkozik, következésképpen a lényeges dolgokban ellentmondást takar: „Tisztára mossátok a pohár és a tál külsejét, de belül rablott holmival és szennyel vagytok tele. Tizedet adtok mentából, ánizsból és köményből, de elhanyagoljátok, ami fontosabb a törvényben: az ártatlanok el-nem-ítélését, az irgalmasságot és a hűséget... Megszűrítetek a szűnyogot, a tevét meg lenyelítetek” (Mt 23,23-25).

Eltekintve most a közhely „ártatlan” jelentésétől, ezt mondhatjuk: „babaarcú gyilkosok” életelve ez; más kérdés az, hogy a gyilkolásnak milyen mértékben vannak tudatában, milyen mértékű az, és mennyiben közvetett vagy közvetlen.

Nyugodtan akarok aludni!

A „törvény szavát” teljesítsem-e (értsd: a „fennálló társadalmi rend” írott és íratlan szabályait és elvárásait, értsd: az éppen uralmon levő hatalom akaratát), vagy a „lelkiismeretem szavát”? Az örök emberi konfliktusok közül ez az egyik legsúlyosabb. (Így is fel lehet vetni a kérdést: Az Állam vagy az Egyén? Az Ál-

lam vagy az Ember? – „Államon” természetesen a Hatalmat értve, s ez a vonatkozás is súlyos tartalmakat hordoz...) Ebben az alternatívában ez a közhely a „Törvény”, a Hatalom mellett teszi le a voksot! A „nyugodtan aludni akaró” ember számára nem az a döntő, amit meggyőződése szerint tennie kell, hanem amit tennie „lehet”, pontosabban: *amit a Hatalom* elvár tőle. A Hatalom pedig azt várja el tőle, hogy szolgálja ki őt, akár csak úgy általánosságban (adófizetéssel – ám áremelések formájában és katonáskodással), akár konkrétan (propagandaszöveggel vagy éppen besúgással), és mindehhez „vágjon jó pofát”. A Hatalom azt kívánja: „Légy lojális, és ha lehet, tapsolj is (zordabb időkben ez utóbbi kötelező), de legalábbis hallgass!”

És a „nyugodtan aludni akaró” ember hallgat is a „Ne szólj szám, nem fáj fejem!” jegyében, sőt nemcsak hallgat, hanem teszi is, amit a Hatalom elvár tőle. Teszi „nyugodt alvása”, azaz biológiai biztonsága érdekében, hiszen a Hatalom többnyire éjszaka számol le azzal (vö. Lk 22,53), aki nem hódol neki, vagy legalábbis éjszakai nyugalma sem hagyó állandó félelemben akarja tartani, fölötte lebegtetve a „leszámolás” szüntelen lehetőségét. Ez a közhely tehát *a biológiai biztonság* ideológiája, és a biológiai élet csúcstértéknek tartásáról árulkodik. (Biológián most nemcsak a testi-anyagi szükségleteket és igényeket, nemcsak a testi sértetlenséget és szabadságot, hanem a vérségi kötelekeket is értve).

„Én nyugodtan akarok aludni!” – ebben az is benne van, hogy „Nem érdekel, mások hogyan alszanak!”, sőt ez is: „Akár mások rossz alvása árán is!” S valóban, ez utóbbi *szükségszerű következménye* is a szóban forgó mentalitásnak. Enyhébb időkben csak közvetett következménye (pl. a passzivitás a bajban lévőkkel szemben, szolidaritás nem vállalása révén), keményebb időkben azonban gyakran közvetlen következménye (pl. ahhoz, hogy én jól aludhassam, föl kell jelentenem a szomszédomat, nem rejtegethetek „ellenforradalmárt” stb.). Aki tehát „nyugodtan akar aludni”, azaz meg akarja menteni az életét, az közvetve vagy közvetlenül, kisebb vagy nagyobb mértékben, többé vagy kevésbé láthatóan – de mindenképpen gyilkos lesz. Csak gyilkosok vannak és áldozatok, harmadik lehetőség nincs (vö. Albert Camus: A pestis – Sánta Ferenc: Az ötödik pecsét.)

Nem kell játszani a tűzzel!

A tűz a veszély, a sérülés, a fájdalom, továbbá a biológiai javak elvesztésének-pusztulásának és az emberi élet pusztulásának is jelképe, egy olyan hatalomé, amellyel szemben az ember tehetetlennek érzi magát. E közhelyben a tűz a másik embert, a többi embert jelenti, illetve a fennálló politikai hatalmat. E közhely eszméje: „*Fő a biztonság!* Ne tégy semmi olyat, ami anyagi hely-

zetedet, polgári hírnevedet, illetve olyan-amilyen polgári szabadságjogaidat veszélybe sodorhatná!” E közhely annak a filozófiája és ideológiája, ami Van, és elveti azt a szemléletet és életstílust, amelynek eszméje az, ami Lehetne, csúcstértékké avatván a legtágabb értelemben vett biológiai javakat. Úgy is lehetne mondani: a szó eredeti értelmében vett materializmus nyilatkozik meg benne, és szükségszerűen elutasítja az ellentétes tartalmú idealizmust.

Sok mindent takar ez a szemlélet. A veszély- és kockázat-nem-vállalásokon túlmenően valami rendkívüli kistílúséget, azután közepszerűséget és ezzel együtt sablonosságot, amely sem látni, sem tenni nem akar semmit a megszokotton, a begyakorolton kívül; úgy is szoktuk ezt mondani: szemellenzősség. Ez a teljességgel – Erich Fromm-i értelemben – *improduktív* szemlélet és magatartás kizár mindenfajta alkotást vagy felfedezést; nemcsak a tudományok és művészetek területén, hanem az élet, a hétköznapi élet bármely területén is. Ez a szemlélet kizárja a szerelmet mind lelki, mind testi vonatkozásban, hiszen annak alapvonásai közé tartozik a spontaneitás, a kiszámíthatatlanság, a rugalmasság, egyfajta kalandszerűség stb. Ez a szemlélet nem ismeri a szeretetet sem, mert képtelen a másikat önmaga elé helyezni, folyton csak a saját „jól felfogott érdekei” lebegnek a szeme előtt, legfeljebb bizonyos kötelességeket ismer el, természetesen az „észszerűség” (értsd: saját érdekei) határain belül.

E mögött az életstílus mögött *állandó félelem*, illetve szorongás húzódik meg: Jaj, mi lesz, ha ezt mondom; jaj, mi lesz, ha azt csinálom! Ez pedig negatív gondolkodásmódot tükröz, amely mindenben csak a „bajt”, csak a „rosszat” tudja meglátni, és semmiféle érzéke sincs a biológiai értékeken túli értékekhez. Mindez bizonyos passzivitást eredményez, mert az ilyen emberben belülről állandóan elhangzik a parancs: Ne! Ne! Ne!...

„Nem kell játszani a tűzzel!” – Pedig azt mondhatnánk: a tűzzel indul az emberiség élete. És átvitt értelemben is: csak a Tűz, csak a Szellem és a Szeretet Tüzének felszítása és égőn tartása teszi emberré az embert, minden kiszámíthatatlansága és „veszélyessége” ellenére is.

SZABÓ LŐRINC

HAZÁM, KERESZTÉNY EURÓPA

Utálom és arcába vágom:

– Száz év, de tán kétezer óta

őrült, mocskos, aljas világ ez,
ez a farizeus Európa!

Kenyér s jog helyett a szegényt
csitítja karddal, üres éggel
és cinkos lelkiismeretét
avatag és modern mesékkal;

száz év, de már kétezer óta
hány szent vágy halt meg gaz szívében!
Hazám, keresztény Európa,
mi lesz, ha bukására döbben,

mi lesz, ha újra földre száll
a Megcsúfolt és Megfeszített,
s mert jósága, hite, imája
egyszer már mindent elveszített:

mi lesz, ha megjő pokoli
lángszórókkal, gépfegyverekkel,
vassisakos, pestishozó,

bosszúálló

reggel?

Mi lesz,
Krisztus
új
teremt a
ha
elhullanak
banditák
lesz több
kard, se

angyalse-

ha megjő
és
országot
földön,

a
s nem
harc, se
börtön,

ha égi szerelmét a földi
szükséghez szabja ama Bárány
s újra megvált – óh, nem a jók,
de a gonoszok vére árán:

hazám, boldogtalan Európa,
ha túléled a harcok végét,
elbírod-e még te az Istent,
a Szeretetet és a Békét?

HABOS LÁSZLÓ

GONDOLAT-MORZSÁK...

csobbanás

megfogtak és vízbe dobtak
ó Uram miért mondtad
hogy jobb lenne annak...

oly nagyot csobbantam

ahogyan

meghalni ha kell
csak úgy ahogyan illik
ahogyan az Isten halna
énértem is mindig

hinni akarom

hogy az elszórt mag
majd szárba szökken
s hogy a tékozlók
végül mind hazajönnek

a Golgotára

csak azért
mert te jobban hiszel bennem
mint én önmagamban
mögötted lépkedek

mielőtt

mégis
mielőtt bezárul az ajtó
észrevétlenül
valahogyan mindenki bejut

elveszve

mennyire félek
hogy rám találnak
az engem keresők
s elveszett leszek

szótlan

cserepes számra
száradtak a szavak
nézlek s hagyom
hogymorba hulljanak

szóltál

leoltott villany
begombolt halál
már tudom
hogymiről szóltál

elrejtőzve

nehéz ködbe léptem
rámgly nem találjak
sem ellenségeim
sem elvakító vágyak

hinni

szeretnék hinni
akárhitetlenül is mint Ady
minden tartozásom
neked Uram visszaadni

pedig

mennyi mindent aggatunk magunkra
csillogót drága díszest
hogymeltakarjuk anygali szépségünk
pedigmata tánc végén úgyis mindent levetünk

BARCZA BARNA

PERLEKEDÉS...

Csak a költőknek szabad megmutatni önmagukat, mindenki másnál ez lelki exhibicionizmusnak minősül? Az Istent kereső ember csak szép, jámbor és szent dolgokat mondhat? Inkább retusáljon, absztraháljon, csak ne legyen szubjektíven magamutogató? De mikor a valóság annyira egyedi!

Annyira, hogy absztrahálni is csak az egyedből kiindulva lehet... Azt mondják, nem illik letisztázatlan, forrongó gondolatokat mások elé tárni. Az irodalom felállítja a jó ízlés sorompóit, melyet átlépni szóban és írásban nem szabad. Így most bocsánatot kell kérnem az Olvasótól. Azért csak tőle, mert Istenről úgyis tudom, hogy megbocsát.

Uram, midőna világot megteremtetted, nem gondoltál arra, hogy épp ezek a teremtmények fogják beárnyékolni, elrejtetni Téged? Nem oda torkollik az ember minden gyakorlati Isten-problémája, hogy a teremtmények odaállnak Isten és ő közé, és elrejtik az Istent? Gyakorlatban nem azért hitetlenek az emberek, mert annyi minden van, ami leköti kíváncsi figyelmüket és annyira megrészegeznek a látszatoktól, hogy már nem is gondolnak arra, hogy a dolgok mögé kémleljenek? Sőt a dolgoknak ez a felkínálkozása, ez az önmaguk kelleése, betolakodása tudatunkba, nem a benső ima legnagyobb akadálya? Talán Newman írja valahol, hogy a kárhozottak itt a földön a teremtmények "viga-sza" folytán felejtani tudják nagy ürességüket, Isten nélküli életüket. De a kárhozat számukra az lesz, ha megszűnnek létezni ezek a "figyelemelterelő" dolgok, és ott állnak "vis-á-vis du rien", szemben a semmivel, és csak sejtik, hogy mi az a Minden, amit elveszítettek. Istent nem kaphatják meg, mert sohasem keresték, de amit kerestek, az megszűnt létezni számukra. Így kíméletlen kendőzetlenséggel kénytelenek arra gondolni, hogy elvesztették az egyetlen Létezőt a látszat-létezők miatt. De Uram, ezeket a "látszat-létezőket" - melyek létüket csak Tőled kapták, ezeket Te teremtetted. Bocsáss meg, de csapdának szántad ezeket? Kívánatoságukat oly közel raktad hozzánk, Te pedig oly ügyesen bújsz el ezek spanyolfala mögött. Miért? Miért nem szabad Téged a magad szépségében látnunk?

Miért mondod, hogy megszűnne választási szabadságunk, ha egyszer szemtől-szembe látnánk Téged? Hát baj az, ha a szabadságot csak a jóra használjuk? A benső imának is akadályai ezek. Alig kezdek tudatosan Rád gondolni, alig próbálkozom a bizalmas kettes meghittségével, máris ezernyi dolog tolaakszik közénk. Miért játszod ki magad ellen a teremtményeket? És miért teszed ki ilyen mértéktelen erőpróbának gyengeségemet? Hiszen a benső ima nemcsak a mennyei boldogság előlege, hanem hazatalálni akarásunk bizonyítéka is. Ha a varázsoson elrendezett anyag vonzása ellenére is Téged kereslek, miért nehezíted meg ennyire a Rád találást? Ha "anyagcsapdáid" nem tudtak egyértelműen a maguk számára megragadni, akkor miért nem segítesz? Miért nézed az anyag függőnye mögé rejtőzve csapdáidban vergődésemet? Nem elég bizonyítéka szeretetemnek, hogy vergődöm? Mi többet várhatsz még tőlem, akit szintén anyagba ágyazottnak teremtettél? Nem veszed észre, hogy századik egyensúlyvesztésem után százegyedszer is Feléd nyújtózkodom? Ha legalább ilyenkor megmutatnád arcodat és meglegednél szabadságosdit játékkal! Hisz annyit már láthatsz szabadságküzdelmeimből, hogy sohasem akarok megmaradni az anyag ölelő karjai között, de ahhoz keveset adtál, hogy valaha is kiláboljak ezen ölelő karokból. A feszültség bennem, a szétszakítottság is, miattad van, Uram. Miért

nem elég ez Neked? Hiszen még csak nem is panaszkodom a szétszakítottság miatt! Érted és miattad, még szétszakítottnak lenni is jó! De, de... olyan megalázó, hogy még az anyaggal egy szinten sem mutatod meg magad. Miért kell magad az anyag alá, az anyag mögé aláznod, kicsinyítened?... Úgy gondolom, ahhoz, hogy bejussak mennyei országodba, ahhoz az anyag csábítását legyőzve kell keresnem Téged. Tehát az anyag vonzási energiáit meghaladó vágy kell, hogy kinőjön bennem irányodban. De - bocsáss meg, Uram, Te az ellenfélnek drukkolsz! Pontosabban: nekem drukkolsz, miközben az ellenséget erősíted. Mindent megteszel, hogy az, ami odaáll kettőnk közé, az fogható, látható, hallható és bővíthető legyen. Ráadásul bennem is csak ennek az "elnyelő zónának" érzékelésére építettél ki erős antennákat... Miért ez a bújódsi, Uram? És ha már derogál Neked, hogy a teremtett anyaggal versenyezz plaszticitásban, legalább az ima csendjében hengerítenéd el előlem az anyag függönyét! De Te vagy a megmondhatója, mily ritkán teszed ezt - és akkor sem erőfeszítéseim gyümölcseként. Tudom, hűtlenségem sem mire sem jogosít fel. De most nem jogról van szó! Most Rólad van szó, a Szeretetről! Ha szeretsz, akkor ki kell, hogy lépjél a magad emelte bástyák mögül és harcolnod kell értem, hogy ne legyek hűtlen! Ha Te előbb szeretél, mint én, akkor a viszont szeretetemet is segítened kell! És ha nyomorúságom mélységéből kiáltok, akkor Neked nincs jogod bújócskát játszani! Elő kell lépned, Uram, meg kell mutatnod lenyűgöző szépségedet, latba kell vetned szabadságom megnyeréséért mindazt, amivel rendelkezel. Túrhetetlen, hogy az otromba teremtmény hangosabb legyen Nálad, hogy jobban rá legyek hangolva, jobban hozzáigazítva, mint Hozzád! Jól tudom, hogy a közeli Föld nagyobbak látszik, mint a távoli Nap, akármilyen óriási legyen is az utóbbi. De Te, Uram, nem vagy távol. Vagy mégis? Ráadásul mit tegyenek azok a testvéreim, akik az Uránusz éjszakai oldalán élnek és sohasem látják a Napot? Ma ezek vannak döntő többségben. Csak az anyagot látják, Téged nem. Ezeknek még azt a kis antennát sem szerelted be, amit nekünk, keresőknek, legalább beszereltél? Így most nem tudom, ők a bűnösök vagy Te, a Mindenható bizonyultál elégtelenül hatékonynak? Mondjam azt: gyengének?

Uram, ne íródd fel bűnül ezt a perlekedést, de egyszer ki kell veszekednem magam. Nem azért, hogy bántsalak. Azért, mert jobban akarlak szeretni. Buta emberi agyammal másként rendezném be a világot, mint Te. Ez a perlekedés butaságom megmutatása Neked, de talán kézfogás is néhány testvérrel, akik ugyancsak szeretnének jobban érteni és jobban szeretni. Kézfogás a testvérrel, aki szenved, hogy saját teremtményeiddel takarod el magad.

A veszekedők mindig csak a saját hangjukat hallják. A veszekedés két dühös ember monológja. A perlekedőhöz úgy illik, hogy csak a saját hangját hallassa. Majd

csendesebb perceimben, amikor lefogod szemeim az anyag elől, próbálom meghallani válaszodat. És hogy miért vagyok most indulatos? Mert ugyebár a veszekedéshez ez is kell. Általában a veszekedő elégedetlen a másikkal. Én beismerem: elégedetlen vagyok önmagammal. De első szóra kényelmesebb Rád hárítani a felelősséget, és azt mondani: elégedetlen vagyok Veled. Ha képes leszek meghallani válaszodat, abból már azt is tudni fogom, miben vagyok elégtelen Neked, mert amiatt vagyok elégedetlen önmagammal.

1973

DR. NAGY BÁLINT

PARADOX GONDOLATSZIKRÁK – A PÁTER LEGÚJABB FÜZETÉNEK OLVASÁSA KÖZBEN...

Bulányi György írásait, vagy prédikációinak sztenogramjait olvasni, különösen rendszerelvű gondolkodó számára, mindig élmény. Akkor is, ha különböző műveinek, gyűjteményeinek összehasonlítása a közvetlen következtetésre, tehát cselekvésre vonatkozó indukciójának elég tág határok közötti ingadozását fedezi fel. Ha nagyon odafigyelünk rá, azt is megállapíthatjuk, hogy ennek oka a Páter korának teljesen ellentmondó, szeizmikus érzékenysége a közelmúlt és jelen történéseire. Vagyis Bulányi páter – a maga aktív szellemi életének utolsó percéig folyamatosan változni fog, önmagához viszonyítva is. Ez permanens önszembesítésének, létező álláspontjának a történések szűrőjén történő állandó szelektálásának törvényszerű eredménye. Ugyanakkor a szándékolt didaktikájának eredményeként tervezett cselekvésgerjesztés, kitűzött céljának hullámmása – belső vívódásokra valló ingadozásnak, sőt néha ellentmondásának oka.

Olvasás közben, gyors olvasás esetén fókuszálók csak a szövegre. Vagyis szellemi tevékenységem ilyenkor csak a szöveg felfogására, megértésére szorítkozik. Normális olvasásnál azonban – saját, azonos témában létező ismereteim és alapjukon kialakult saját álláspontommal szembeállítva – mintegy ellenőrzöm a szöveget. A tudatalattim határán jóváhagyó, kételkedő, vagy ellenkező gondolatszikrák vagy reflexek gerjednek.

A Páter írásainál és mondanivalójánál azonban gyors olvasás szóba sem jöhet. Mondanivalójának dinamikája, folyamatos belső dialektikája sokkal nagyobb

szellemi amplitúdókon mozog annál, minthogy a gondolkodó, nemcsak befogadó jellemű, olvasóban ne kelte szellemi reakciókat. Rövid ismeretségünk ellenére, be kell vallanom, hogy elfogult vagyok a Páterrel kapcsolatban. Ennek okait most nem lenne feladatirányos részletezni.

– Az első és legáltalánosabb ösztönös szellemi gerjedésem az, hogy ha a Páter a történelmi középkorban születik, az eltelt ötven évben betöltött egyházi státuszában, életét nagy valószínűséggel máglyán fejezi be. Aligha tudok azonban megjelölni olyan kort, amikor az egyházat működtető klérus hihetetlen bonyolult dogmafüggönyű színpadán nem ejtették volna bele a sűgőlyukba. A nyilvánosan és tanúságtétellel kinyilvánított fausztii jellemet egy hit- téglából, a „beavatottak” kasztjával épített, hegemon uralmú, oligarchikus, irgalmatlan keménységgel zárt szervezet természetéből eredően nem viselhet el. Annál kevésbé, minél inkább elszánt, hogy a történelmen átívelő szellemi hatalmát bármely eszközzel fenntartsa. Jaj ennek az építménynek, ha a téglá, a hit nem valódi. Vagyis, ha nem a feltétel nélkül befogadott dogma benne a ragasztó. Itt értem ahhoz a didaktikai ponthoz, amikor kommentár nélkül le kell írnom a páter prédikációinak olvasása közben gerjedt tudatközi, rendszerelméleti álláspontomból származó gondolatreflexeimet. Ezeket egy könyvszerető ember szemében nem eléggé elítélhető módon vagy az írás margójára, vagy bármire, ami elém kerül és fehér, rásteno-grafálok.

Az első szikra, hogy a páter hitet hirdet, vagy meggyőződést gerjeszt? Szerintem a feltétel nélkül befogadónak van hite, a kételkedő tudósnak alternatív meggyőződése lehet. Hit – tudomány – kétség azonos témában megfér-e együtt? Világszemlélet és szakmai diszciplína valahogy illeszthető. Lássuk pl. Dr. Papp Lajost, a kiváló szívsebészt és mélyen hívő embert. A datális szintű funkcionális anatómia, mint szaktudás összeegyeztethető a teremtésben való hittel. De az, aki fel meri tenni a kérdést, hogy Jézus tényleg feltámadt-e, vagy hogy nő családapája volt-e, az a klérus által a maga hallgatástörvénye alatt betömörített és nyelhetővé csiszolt alapdogmát bontja meg. És jaj a hitpiramisnak, ha a plebsz elkezd kételkedni. Különösen egy olyan világban, amelyben a profit tömegének 70%-át spekulatív blöffel, vagyis hazugsággal vagy csalással nyerik. Nem értékrementéssel. Ennek megfelelően gazdasági (piaci) siker elvévé vált a pókerjátzsma alapelveként ható bizalmatlanság.

– A hit ott hal meg, ahol a kétség születik;

– A tudomány addig él, amíg a kétség. Egymás nélkül nem létezhetnek;

– A gondolkodónak meggyőződése van, nem hite. Még akkor is, ha az hamis;

– Kétkelkedhet-e egy hívő katolikus, vagy addig az, amíg hisz;

– A páter a klérussal vagy az egyházzal, mint rendszerrel vitatkozik;

– Volt-e egy szervezetrendszer, amely regnálása területén és idején több bünt követett el, mint a klérus;

– Hol fejeződik be a klérus, és hol kezdődik a vallás, mint világfelfogás, vagy annak dogmái alapján kialakított, tömegmagatartást szabályozó isteni parancsolatnak az elfogadása;

– Ennyi végzetes tévedés és hiba után, melyet az egyház elkövetett, milyen más intézmény lett volna képes fennmaradni? A dogmáknak vagy az alkalmazkodásnak volt-e ebben nagyobb szerepe? Vagy a dogmák állandósága lefelé és az alkalmazkodás felfelé, vagyis a kard és kereszt egymás kihasználásáról szóló szerződése a megmaradás pillére?

– Mit kezd azonban az egyház, egy emberi ösztön szintre degradált és orientált globális hatalommal, amely értéknélküli, gazdagságilag virtuális papírtömeggel vásárolja fel a világot minden tényezőjével és magával az emberrel együtt, amelyben azonban minden módszer és eljárás ellentétes az elfogadott isteni parancsolatokkal. Miközben egész felfoghatatlan nagy hatalma azon múlik, hogy az emberiséggel el tudja-e hitetni, hogy bankok által kreált toalettpapírja érték. Meddig tűrhet ez a hatalom a maga természetével ellentétes erkölcsi szabályokat és magatartást hirdető más világszemléletet hirdető hatalmakat. És mivel az egyház nem, vajon a vallás, a maga ösztönösségéből fakadóan megütközik-e ezzel, vagy a békesség jézusi jelszavával, isten bárányaként engedi magát a vágóhidra vagy pusztulásba vinni, vagy programozott eunukká klónozni? A végletekig koncentrált tőke néhány „tulajdonosának” kiszolgálójaként?

– Ha jól sejtem Makovecz úrnak is, nekem is az a nagy kérdésem, mire bátorítsuk az embert. Bármely áron védje meg magát még időben, amíg még van emberi mivolta, vagy tíz évenként két milliárdja haljon éhen, vagy elpusztításra kerüljön? Amit meghagynak, az meg egy klónozott falanszterben váljon végrehajtó automatává?

– Kimenjen, tehát az utcára és védje magát, amíg még van emberi formája, vagy az engedelmes Jézus türelmével várja halálát, megváltva mindenki által most már önmagát.

– Tudós tehát Bulányi páter vagy igehirdető. Dogma az ige vagy alkalmazott életelv. Még nem tudtam eldönteni, de hogy napok, hetek óta ezen (is) töprengök, a páter prédikációinak tulajdonítom. Mi lenne, ha Ő döntene el? Budapest 2007-04-01 Dr. Nagy Bálint – egy nem ateista, de sajátos világfelfogású plebejus.

IN MEMORIAM

INCZÉDY PÉTER

EGY CSEPP EMBERSÉG...

Talán sokan emlékeznek még erre a címre, ami a Magyar Rádió - akkor még Kossuth néven, ma MR-1-en - sugárzott különböző ismert hazai személyiségeket megszólítva a sorozatban, majd az elhangzottakat könyv alakban is megjelentette. Levelet írtam a műsor szerkesztőjének abban a reményben, hogy Gyurka bácsinak is jut majd egy oldal az „Egy csepp emberség” című könyvben. Ha már egy lélegzetnyi riportidőt nem szenteltek akkor neki.

Íme a levél, megszólítás nélkül másolom ide:

Először csak felfigyeltem erre a műsorra, később megszerettem. Megszerettem, mert egy lélegzetnyi időre megállásra készített. A műsorban megszólalóknak ars poeticáját hallottam ki, a megidézett mesterek mondataiban. A megszólalók legtöbbször már elhunyt gondolkodók napjainknak szóló üzenetét tolmácsolták. Magam most szakítanék egy kicsit ezzel a gyakorlattal, mert egy köztünk élő személy tanításának egyik pillérét szeretném itt elmondani.

Egy köztünk élő emberét, aki nem politikus, nem tagja a Tudományos Akadémiának és más világi, vagy egyházi felekezetnek kitüntető címét sem viseli. Ő maga piarista tanárnak tartja magát, aki hitbéli elkötelezettségével járja az evangéliumi utat. Bizonyára sokak előtt nem ismeretlen neve sem; Bulányi György páteré, aki életével hitelesítette s hitelesíti ma is szavait, mondhatnám úgy is, hogy az ige hirdetését.

Tőle hallottam ezt az akár nyelvújításként is jellemezhető szót: a kapzsi ellentétéként megalkotott „adzi”-t. Sokan vagyunk, mert magamat sem vonhatom ki ebből a többes számból, akiket olykor a többit birtoklás vágya vezet, de szerencsére még sokan vannak, akiknél az adás előbbre való. Ők azok, akik a kapni valamit, az adni valamit-tel gondolják ellensúlyozni.

Legyen az megfogható, elfogyasztható anyagi, vagy a lélek épülését szolgáló szellemi adomány. Számomra ezért a kapzsi mellett, az önzetlen adakozás igényét kifejező „adzi” nyelvújító szó üzenete is lehet egy megállója az Egy csepp emberségnek. Már csupán csak a hegeli dialektika jegyében is.

A szerkesztő nem vállalkozott e szöveg közlésére a könyvben. Legyen hát itt ez is egy darabja emlékezésünknek.

MIKLOVICZ LÁSZLÓ

HOMÍLIA...

Nagyböjt 5., Jer 31,31-34 ; Zsid 5,7-. Jn 12,20-33

Köszöntés: ... A Jn. evangélium mondatait hallgatva az embernek az a készítése támadhat, hogy megnézze a szinoptikusokat is, hogy szerepelnek-e hasonló tartalmú mondatok náluk. Ennek a készítésnek bizony engednünk is kell, hogy jól megértsük és gondolkodásunk részévé, magatartásuk összetevőjévé váljanak ezek a jézusi tanítások. Persze nem csak a mostani év. részlet esetében kell ezt megtennünk, hanem általában is, amikor szorgalmasan olvasgatjuk a napi evangéliumot. Jelen esetben az a kellemes meglepetés ér bennünket, hogy mind a 4 evangéliumban szerepelnek Jézus követésével kapcsolatos kitételek, sőt Lukácsnál 3 esetben is. Igen magasra van téve a mérce és felmerülhet a kérdés, hogy ki tudja átugrani?

Vizsgáljuk is meg mindegyik üzenetet, hiszen igazi nagyböjti gondolatokat találunk bennük!

Mk és Mt evangéliumában szinte szó szerint ugyanazok a mondatok szerepelnek, ami nem is csoda, hiszen Mt sok mindent átvett Mk-tól, többek között ezt is. Ezt olvassuk náluk: „Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg önmagát, és vegye föl keresztgerendáját, és úgy kövessen engem. Aki ugyanis meg akarja menteni életét, tönkre fogja tenni, aki viszont tönkreteszi életét (érttem és) az örömmüzenetért, meg fogja menteni azt.”

Lukácsnál is nagyon hasonló a megfogalmazás, de van benne egy fontos kitétel, mégpedig ez: naponta... vegye fel keresztjét naponta, tehát nem egyszeri alkalomról van szó.

Kérdés: mit is kell értenünk Jn, Mk, Mt és Lk által közölt jézusi tanításon? Négy pontban próbálom megfogalmazni:

1. Jézus, akárcsak egy hegyivezető, ragaszkodik ahhoz, hogy tanítványai „mögötte” járjanak, ahelyett, hogy őt

felülbírálván (mint pl. Péter) „jobb”, „szélesebb-kényelmesebb” utakra térnénk „előtte” vagy nélküle. Tehát nekünk is Jézusra figyelve, a tanítását magunkévá téve, a nyomában kell járnunk. Ha szentírási nyelvezetet használunk, akkor a pásztor és az őt követő bárányok hasonlatát is magunkévá tehetjük.

2. „...tagadja meg önmagát” A mai fiatalok azt mondanák erre, hogy ez nem valami trendi szöveg. Légy önmagad, valósítsd meg önmagad, bontakoztasd ki az egyéniséged, na ez már trendi szöveg. Azonban Jézus felszólítása nem azt jelenti, hogy az ember az „egész személyiségét”, „a maga lényegét”, „igazi énjét” tagadja meg, hanem csak olyasmit, hogy „saját elgondolásait és saját mércéit”, ill. „önfenntartási ösztönét” tagadja meg. Vagyis személyiségének azokat a „részeit”, amelyek akadályt jelentenek Jézus követésében. Tehát helyes önismeretre törekedve gondolkodásomat és életemet Jézus mércéjéhez igazítom.

3. „...vegye föl keresztgerendáját” A keresztgerenda a keresztnek a vízszintes ága, amelyet az elítélt sokszor maga vitt a vesztőhelyre. Jézus szóhasználatában a „kereszt” általánosságban annak az eltökéltségnek a képe, amely a vértanúhalál készségét is magában foglalja: ő maga így járta útját, és ezt az eltökéltséget minden követőjétől is elvárta. Elvárta azt is, hogy ne aggódalmaskodjanak életükért sem. Megkérdezhetjük magunktól, hogy Jézus követésünkre jellemző-e ez a fajta eltökéltség? Hajlandóak vagyunk-e fejlődni?

4. „...Aki szereti életét, elveszíti azt, de aki gyűlöli életét ebben a világban, az megmenti azt az örök életre. Ez a mondat pedig a mai ev.-ban is így hangzott el és eléggé ellentmondásosnak tűnik, de mindenképpen talányosnak. Lk ev.-ban kétszer is szerepel, ezzel is kihangsúlyozva a jelentőségét. Először is azt kell észrevennünk, hogy az itt szereplő görög szó, a pszükhé az ember egész lényét, életének teljes valóságát jelenti, nem pusztán biológiai létezését. Jézus abszurdnak látszó tétele súlyát akkor értjük meg igazán, ha szembe állítjuk a szokványos felfogással, amire utaltam is már: „Az embernek meg kell valósítania önmagát – oly módon, hogy követi veleszületett önfenntartási ösztönét, mégpedig kemény versengésben a többiekkel.” Hiszen: A világ szerkezete olyan, hogy egyetlen lény sem maradhat életben, ha nem küzd meg másokkal a táplálékért, szükség esetén tönkre téve vagy fölfalva a másikat. Másfelől ez a létharc értelmes, mert mozgósítja az egyedek erőit, és a rátermettebbek életben hagyásával előmozdítja az élet fejlődését. Jézus szemlélete alapján vi-

szont így lehetne fogalmazni: az önmegvalósítás akarása pusztuláshoz vezet, az ember csak önmaga (látszólagos) tönkretételével hozhatja létre (igazi) önmagát. Voltaképpen nem olyan nehéz belátni ennek igazságát. Vörösmarty szavával: „Kéjt veszít, ki sok kéjt szórakozva kerget, csak szerénynek nem hoz vágya kint” Csak úgy utalásszerűen nézzünk egy példát: Aki úgy véli, önmegvalósítása érdekében az alkoholtól a drogit bármit megengedhet magának, abból hamarosan biológiai és pszichikai roncs lesz. De az is igaz, hogy aki nem törődik másokkal, hanem csak önmagáért létezik, annak egyre inkább megkövesedik a szíve és elveszít minden emberinek nevezhető tulajdonságot. Építő – tápláló kapcsolatai megszűnnek, bezárul önmagába, és lelki-szellemi halott lesz. Ugyanez társadalmi, sőt emberiség méretekben is helytálló: a pénzimádat példája. A gazdagság határokat nem ismerő hajszolása az élet tartós biztosításának káprázatával kecsegtet; a fogyasztói társadalmak állapota azonban szemléletesen tanúsítja, hogy valójában testi és lelki halált eredményez, az egyénre és a társadalomra vonatkozóan egyaránt. Mert az ember csak a másik emberre való megnyílásban, a másakra irányulásban, a másikért élésben válik elevenné. Csak önmaga, odaajándékozásával, „szétszórásával” talál rá igazi önmagára, igazi életére, igazi boldogságára. József Attila megfogalmazásban: „hiába fűrösztöd önmagadban, / csak másban moshatod meg arcodat” (Nem én kiáltok). Ez még akkor is igaz, ha ez az „önosztogatás” olykor önmagunk „tönkretételének” tűnik, vagy javaink és biológiai életünk elvesztéséhez vezet. Jézustól Gandhiig ezt bizonyítja mindazok élete, akik komolyan vették a szóban forgó paradoxont.

Talán a mai ev. részletből vett mondattal fejezhetnénk be az elmélkedésünket, amely megerősíthet bennünk abban, hogy életünk rendeltetés szerű használatának nem csak evilági, hanem transzcendens jutalma is van: „...az megmenti azt az örök életre!”

Kívánom a kedves testvéreknek, hogy Jézus követésükre jellemző legyen, hogy az Ő nyomában járnak; Kívánom azt is, hogy az önnevelés erejével megszabaduljanak a jézusi úthoz nem illő gondolkodás és viselkedés módoktól; és a vértanúság elszántsága látszódjék meg az életükön; vállalják bátran az evilági életük látszólagos tönkretételét és legyenek boldogok mindezek következtében.

Kedves Olvasók, Barátaim!

Ezúton szeretném megosztani veletek a megtisztelő elismerést, hogy március 15 alkalmából a családbarát és keresztény értékek közvetítésén alapuló több évtizedes grafikusművészi pályám elismeréseként Áder János köztársasági elnök úr a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét adományozta nekem.

Hálás köszönetemet fejezem ki azoknak, akik figyelemmel kísérték munkásságomat és felterjesztésükben méltónak találtak a kitüntetésre. Hála és köszönet Feleségemnek és gyermekeimnek, akiknek inspiráló szeretetében művésszé válhattam.

Szeretetteljes köszönetet mondok a közönségemnek is, akik pozitív visszajelzésükkel és ragaszkodásukkal megerősítettek a pályámon. A legnagyobb köszönet azonban Istent illeti, aki mindennapi örömforrásként olyan tehetséget adott, amellyel méltóképpen szolgálhatom Őt.

Baráti üdvözléssel: Simon András

MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKE

SIMON ANDRÁS

grafikusművész

nőgyőr

a családbarát és keresztény értékek közvetítésén alapuló
négy évtizedes grafikusművészi pályája elismeréseként

**a MAGYAR ÉRDEMREND
LOVAGKERESZTJE**

KITÜNTETÉST ADOMÁNYOZOM.

Kelt Budapesten, 2018. évi március hó 2. napján

Ács J.

WWW.SIMONGALERIA.HU

WWW.SIMONGALERIA.HU

J. KRISHNAMURTI

GONDOLATOK...

(Farkas István ajánlása)

...Az együtt-gondolkozás magába foglalja azt, hogy önmagunk és a beszélőnek van egy felelőssége annak objektív, nem személyes meglátására, ami történik. Így aztán együtt gondolkozunk. A beszélőnek, bár azt gondolhatnánk, hogy egy kényelmes helyzetben van, nincs tekinthető. Legyen ez nagyon világos...

Az egész világ fegyverkezik, elképzelhetetlen mennyiségű pénzt költ arra, hogy elpusztítsa az emberi lényeket, akár Amerikában, akár Európában vagy Oroszországban, akár itt. Ennek katasztrofális folyamatát a politikusok nem tudják megoldani. Nem bízhatunk bennük. A tudósokban sem. Ők ugyanis, egymással versenyezve segítenek megalkotni a hadi-technológiákat. Nem bízhatunk az úgynevezett vallásokban sem. Teljesen szövegessé, ismétlővé, teljesen értelem nélkülivé váltak. Követve az ötezer vagy kétezer éves hagyományokat teljes babonává váltak. Így nem bízhatunk a politikusokban, akik szerte a világon saját pozícióik, erejük, beosztásuk építésén fáradoznak; nem bízhatunk a tudósokban, akik minden évben, vagy akár minden héten a rombolás új formáit találják ki, és nem számíthatunk a vallásokra sem, hogy megoldják ezt az emberi káoszt.

Mit tehet egy emberi lény? Vajon intellektuális, gazdasági, nemzeti-e ez a válság, mindazzal a nyomorúsággal, felfordulással, anarchiával, törvénytelenséggel, terrorizmussal és az utcán robbanó bombák állandó fenyegetésével? Vizsgáljuk meg, mindebben mi is a mi felelősségünk? Aggódnak-e, a világban törtétek miatt? Vagy csupán a saját személyes üdvösségük miatt aggódnak? Kérem, fontolják meg ezeket nagyon komolyan azért, hogy ön és a beszélő objektíven megvizsgálhassa mi a helyzet, nem csupán külsőleg, hanem a belső öntudatunkban, gondolatainkban, abban, ahogy élünk, a cselekedeteinkben. Ha önt, bizonyos hiteket és babonákat, gurukat követve egyáltalán nem aggasztja a világ, csak a saját üdvössége, akkor nagyon sajnálom, nem lesz lehetőség rá, hogy ön és a beszélő egymással szót értsenek. Legyen ez világos. Mi nem aggódunk saját személyes üdvösségünk miatt, de komolyan, megfontoltan aggódunk amiatt, amivé az emberi gondolkodás vált és amiatt, amivel az emberiség szembenéz. Mint emberi lények aggódunk. Emberi lények, akik nincsenek sajátos nemzeti címkével ellátva. Látva ezt a világot és azt, amit egy emberi lénynek tennie kellene, ami a szerepe lenne ebben a világban, aggódunk-e?

Az újságokban minden reggel számos gyilkosság, bombamerénylet, rombolás, terrortámadás és túszejtés van. Mindennap olvassa és kevés figyelmet szentel neki. Azonban, ha személyesen önnel történik, akkor zavartottság, szenvedés lép fel és megkér valaki mást, a kormányt vagy a rendőrséget, hogy védje meg, segítsen önmagának. És ha ebben az országban szétnéz, ahogy azt a beszélő tette az elmúlt hatvan évben, látva a jelenségeket ebben a szerencsétlen országban: a szegénységet, ami sohasem látszott megoldottnak, a túlnépesedést, a nyelvi nehézségeket, egyik közösség el akar szakadni a másiktól, a vallási különbségeket, a gurukat, akik abnormalis gazdagságra tettek szert, saját helikoptereikkel – s akiket önmaguk követnek –, azt látja, hogy ezekben semmit sem képes tenni. Ez egy tény. Nem gondolatokkal vagyunk kapcsolatban, valóságosan létező tényekkel vagyunk kapcsolatban.

Gondolatok által élünk. Mi a gondolkodás működése vagy folyamata és mi a tartalma? Az összes templom gondolatok eredménye és mindaz, ami a templomon belül történik, az összes szertartás gondolkodás eredménye. Az összes szent könyv – az Upanishadok, a Gíta és a többi – mind gondolkodás eredménye, gondolatok kifejezése nyomtatásban, hogy átadja azt, amit valaki korábban megtapasztalt vagy gondolt erről. De a szó nem szent. Nincs szent könyv a világon egyszerűen azért, mert mindez emberi gondolkodás eredménye. Tiszteljük az intellektust. Mindazok, akik értelmiségiek másnak látszanak, mint mi, akik nem vagyunk értelmiségiek. Tiszteljük gondolataikat, intellektusukat. Az intellektus, gondolhatjuk megoldja a problémáinkat, de ez nem lehetséges. Olyan ez, mint aránytalanul kifejleszteni egy kart a test kárára. Sem az intellektus, sem az érzelmek, sem romantikus szentimentalizmus nem segítenek. Úgy kell szembenézni a dolgokkal, ahogy vannak, nagyon közletről nézni őket, nem hagyva azt a tudósokra, a politikusokra és az értelmiségiekre és látni az azonnali cselekvés kényszerét.

Így aztán nézzük először mivé vált az emberi öntudat, mert ami az öntudatunk, az vagyunk mi magunk. Amit gondol, amit érez, a félelmei, örömei, aggodalmai és bizonytalanságai, boldogtalansága, szorongásai, élvezetei, fájdalmai, bánatai és végső félelme a haláltól, mind az öntudat tartalmai. Ezek azok, ami ön – ezek azok, amik önt kiteszik, az emberi lényt. Anélkül hogy ezt a tartalmat értenénk és fölé kerülnénk – ha ez egyáltalán lehetséges –, képtelenek leszünk bármit komolyan, alapvetően, alaposan tenni azért, hogy létrehozzunk egy átalakulást, egy mutációt ebben az öntudatban.

Ahhoz, hogy megtaláljuk a megfelelő cselekvést, meg kell értenünk öntudatunk tartalmát. Ha valaki öntudata zavaros, bizonytalan, túlfűtött, egyik sarokból a másikba, egyik állapotból a másikba hajszolt, akkor egyre zavarosabbá, bizonytalanabbá, gyengébbé válik. Zavarodottsága miatt képtelen lesz cselekedni. Így aztán valaki mástól függ – valakitől, aki évezredekkel korábban tett valamit. Elsődleges fontosságú, hogy önmagunkban tegyünk rendet. Ettől a belső rendtől lesz külső rend. Mi mindig a külső rendet keressük. Egy erős kormány által, vagy egy totális diktatúrán keresztül külső rendet akarunk a világban. Mi mindnyájan kényszerítve akarunk lenni arra, hogy helyesen viselkedünk. Távolítsd el ezt a kényszert és ott vagyunk, ahol a jelen Indiájában vagyunk. Így ez aztán egyre sürgősebbé és sürgősebbé válik azok számára, akik komolyak, akik szembesülnek ezzel a borzalmas válsággal azért, hogy megtaláljuk a magunk számára azt, ami a saját öntudatunk és szabaddá tegyük ezt az öntudatot a tartalmától azért, hogy valóban vallásos emberekké váljunk. S mivel az a helyzet, hogy nem vagyunk vallásosak, egyre inkább anyagelvűvé válunk.

A beszélő nem fogja elmondani önnek, hogy micsoda, de együtt, ön és a beszélő fel fogjuk tárni mik is vagyunk és kitaláljunk, ha ez lehetséges, annak egy alapvető változását, amik vagyunk. Így aztán először az öntudatunk tartalmát fogjuk megvizsgálni. Tudja követni ezeket? Vagy túl fáradt már a nap végén? Egész nap nyomás alatt van, egész héten – nyomás alatt otthon, a munkájában, gazdasági és vallási nyomás alatt, nyomás alatt a kormány által és a gurujai által, akik megterhelik hiteikkel, ostobaságaikkal. De itt, mi nem vagyunk nyomás alatt. Kérem, vegye ezt észre. Mi, mint két barát, egymással beszélgetünk arról, hogy vajon a szomorúságunk egyszer véget ér-e? Ebben vagyunk érdekeltek. Mert ha nem értjük meg és látjuk teljesen világosan ezeket, még több zavarodottságot, még több rombolást viszünk a világba. Talán mindnyájunkat elpárologtat egy atombomba. Így aztán sürgősen, komolyan, teljes szívünkkel és elménkkel cselekedni kell. Ez valóban nagyon, nagyon fontos, mert egy hatalmas válsággal állunk szemben.

Nem mi teremtettük a természetet, a madarakat, a vizeket, a folyókat, a csodálatos eget és patakokat, a tigrist, a bámulatos fákat; nem mi teremtettük őket. Hogy ez bekövetkezett, az nem egy pillanat alatt történt. És mi kiirtjuk az erdőket, kiirtjuk a vadállatokat; millió és milliószámra öljük le őket minden évben – bizonyos fajok teljesen kiirtva. Nem mi teremtettük a természetet –

a szarvast, a farkast -, de a gondolat valami mást teremtett. Gondolat teremtette a csodálatos katedrálisokat, az ősi templomokat és mecseteket és a bennük lévő képeket, szobrokat. A gondolat teremtette ezeket a templomokat, a katedrálisokat, kápolnákat, a mecseteket és bennük a feliratokat azért, hogy pontosan ugyanezek a gondolatok imádják azt, amit teremtettek. Így aztán vajon tényleg a mi öntudatunk tartalma - amit a gondolatok hoztak létre - vált legfontosabbá az életünkben? Miért az intellektus, a kitalálás képessége, az írás, a gondolkodás vált fontossá? Miért nem a gyengédség, a gondoskodás, az együttérzés, a szeretet vált sokkal fontosabbá, mint a gondolat?

Először azt kell együtt feltárnunk, mi is a gondolkodás. A lélek, a psziché felépítése a gondolkodáson alapszik. Meg kell találnunk mi a gondolkodás, mi a gondolat. Megpróbálom szavakba önteni, de ezt önmagunknak kell meglátniuk; nem arról van szó, hogy a beszélő felvázolja és ön látja, hanem beszélve együtt róla, közben önmagától meglátja. Anélkül, hogy nagyon óvatosan meg ne értenénk mi a gondolkodás, nem leszünk képesek megérteni, vagy vizsgálni, vagy belátni az öntudat tartalmának teljességébe, amik mi magunk vagyunk. Ha nem értem önmagamot, vagyis az öntudatomat, hogy miért gondolkodom így, miért járok el így, a félelmeimet, a sértődéseimet, az aggodalmaimat, a különféle magatartásaimat és meggyőződéseimet, akkor, bármit is teszek, az valójában több zavart fogok előidézni.

Mi a gondolkodás az ön számára? Ha valaki felteszi ezt a kérdést, mi az ön válasza? Mi a gondolkodás és miért gondolkodik? Legtöbbünk hallomás-útján-való emberré vált. Sokat olvastunk, egyetemre jártunk és nagy adag tudásra tettünk szert, információkra, amiket másoktól nyertünk, amit más emberek mondtak. És idézzük azt a tudást, amit megszereztünk és összehasonlítjuk azzal, amit mondanak nekünk. Semmi eredeti, csak ismétlünk és ismétlünk és ismétlünk. És ha valaki megkérdezi: mi a gondolat, mi a gondolkodás? – képtelenek vagyunk válaszolni.

Gondolataink szerint élünk és viselkedünk. Gondolataink miatt ez a kormányunk, gondolataink miatt vannak háborúk – az összes fegyver, repülőgépek, gránátok, bombák mind a gondolataink eredménye. A gondolat hozta létre a csodálatos sebészetet, a hatalmas tudósokat és szakembereket, és nem kutatjuk mi a gondolat.

A gondolat a tapasztalatok és megismerés folyamatából születik. Figyeljenek nyugodtan, vegyék észre, ha valami nem igaz, nem valóságos; akkor felfedezik azt ön-

maguknak, mintha a beszélő tükörként működne, melyben önmagukat pontosan látják, mindenféle torzítástól mentesen. Ha nem igaz, akkor dobják el a tükröt vagy törjék össze. A gondolkodás a tapasztalatból indul és emlékként eltárolva az agy celláiban tudássá válik. A memóriából jön a gondolat és a cselekedet. Kérem, lásák meg önmaguk, ne ismételjék, amit mondok. Ez a sorrend egy valós tény: tapasztalat, tudás, memória, gondolat, cselekedet. Aztán a cselekedetből többet tanulnak. Van egy ciklus és ez a mi láncunk.

Ez az életmódunk. És sohasem mozdulunk el erről a mezőről – a tudott mezejéről. Ez tény. Mármost öntudatunk tartalma mindaz, amit a gondolatok hoznak létre. Gondolhatok, hm, számtalan undorító dolgot. Vagy gondolhatom, hogy Isten bennem van, mely szintén a gondolat terméke.

Most vegyük az öntudat tartalmát és nézzük meg. Legtöbbünk gyerekkorától sérült, bántalmazták nemcsak otthon, hanem az iskolában, kollégiumban, egyetemen – és később az életben. Sérültek vagyunk. És ha sérült, akkor épít maga köré egy falat, aminek következménye az, hogy egyre inkább elkülönültté, egyre inkább felháborodottá, sértetté válik, keresve hogyan kerülhetné el a továbbiakban a sértést. Emiatt a sértődés miatt cselekedetei nyilvánvalóan neurotikusok lesznek. Ezek az öntudat bizonyos tartalmai. Most tehát mi az, ami sértve van? Ha azt mondja 'én vagyok sértve' – nem fizikailag, hanem belsőleg, pszichikailag, a lelkemben –, akkor mi van megsértve? Nem a képzelete lett-e megsértve önmagáról, vagy a képe önmagáról? Mindnyájunknak vannak képei önmagáról, ön egy nagy ember, vagy egy nagyon is egyszerű ember; ön egy nagy politikus annak minden büszkeségével, az önteltség, az erő, a pozíció, amik a képet alkotják önmagáról. Ha doktori címe van, vagy háziasszony, van egy ennek megfelelő képe önmagáról. Mindenkinek van egy képe önmagáról, ez egy vitathatatlan tény. A gondolatok teremtik a képet és a kép sérül. Lehetséges, hogy egyáltalán ne legyen képe önmagáról?

Ha van egy képe önmagáról, akkor teremt egy megosztottságot önmaga és mások közé. Nagyon fontos lenne mélyen megérteni, mi is a kapcsolat. Nemcsak a feleségével van kapcsolata, vagy a szomszédjával, a gyerekeivel, de kapcsolata van az egész emberi fajjal. Kapcsolata a feleségével csupán érzéki, szexuális kapcsolat, vagy ez egy romantikus, megfelelő társasági kapcsolat? Ő főz, ön pedig irodába jár. Ő törődik a gyerekekkel, ön pedig dolgozik reggeltől estig ötven éven át, egészen a nyugdíjig. Ez az, amit életnek nevezünk. Most akkor nagyon tisztán és gondosan ki kellene találni mi is a

kapcsolat. Ha kapcsolata sértődésen alapszik, akkor ön a másikat ettől a sértődéstől való menekülésre használja. Kölcsönös elképzeléseken alapul a kapcsolata? Ön alkot egy képet róla, és ő alkot egy képet önről. A kapcsolat ekkor a két kép közötti, melyeket a gondolat teremtett. Így aztán valaki megkérdézheti: a gondolat szeretet, a vágy szeretet, az élvezet szeretet? Azt mondhatja, nem és rázza a fejét, de ténylegesen sohasem találja ki, sohasem vizsgálja meg és megy bele.

Lehetséges akkor így, hogy ne legyen egyáltalán konfliktus a kapcsolatainkban? Viták között élünk reggeltől estig. Miért? Ez vajon a természetünk része, a hagyományaink része, vagy a vallásunk része? Mindnyájunknak van egy képe önmagáról: önnek van egy képe önmagáról és neki, a feleségének is van egy képe önmagáról, és számos más kép is van – az ő törekvései, az ő vágyai erre, vagy arra. És ott vannak szintén az ön törekvései, versenyei. Ezek párhuzamosan futnak, mint két sínpár, sohasem találkoznak, kivéve talán az ágyban, de más szinten sohasem. Micsoda tragédiává vált.

Ezért fontos megvizsgálni a kapcsolatainkat; nemcsak az intim szférában, hanem a világ maradék részével való kapcsolatot is. A külső világ összefüggő, ön nincs elkülönülve a világ másik részétől. Ön a másik része a világnak. Emberek szenvednek, hatalmas gondjaik vannak, félelmek, háborús fenyegetettség, ahogy ön is fenyegetett a háborútól. Hatalmas seregek gyűltek össze, hogy egymást elpusztítsák, és ön nem fogta fel mennyire összefüggésben vagyunk mindennel. Én talán arab vagyok és ön hindu. Hagyományunk azt mondja: 'Én arab vagyok' – programozva vagyok, mint egy számítógép azt ismétlem 'Én arab vagyok' és ön ismétli 'Én hindu vagyok'. Érti mit csinált a gondolat? A világ másik része olyan, mint ön, másképpen nevelt, képzett, más felszíni dolgokkal, talán gazdag, talán nem, de ugyanazokkal a reakciókkal, ugyanazokkal a fájdalmakkal, ugyanazokkal a szorongásokkal és ugyanazokkal a félelmekkel. Kérem, engedje meg az elméjének, a szívének, hogy kitalálja mi is a kapcsolata a világgal, a szomszédjával, a feleségével vagy férjével. Ha ez képeken alapszik, elképzeléseken, emlékeken, akkor elkerülhetetlen a viszály a feleségével, a férjével, a szomszédjával, az arabokkal, a pakisztániakkal, az oroszokkal. Tudta követni? És az öntudat tartalma az a sérülés, amit nem oldott fel, ami nem lett teljes egészében elvetve. Maradt egy rémület és ebből a rémületből lesznek önnek különféle félelmei, melyek ismét elkülönüléshez vezetnek. Mindannyian elkülönültek vagyunk a vallási hagyományok miatt, a képzettségünk miatt, azon gondolat miatt, hogy önnek mindig sikeresnek és sikeresnek és sikeresnek kell lennie, valamivé válnia kell.

És a másokkal meglévő intim vagy más kapcsolatainkon át össze vagyunk kapcsolódva, függetlenül attól hol él a világban. A világ ön és ön a világ. Talán más neve van, más formája van, más a képzettsége, más a beosztása, de belül mindannyian szenvedünk, mindannyian hatalmas agóniákon megyünk át, könnyeket hullatunk, fenyegetve vagyunk a haláltól, és minden szeretet és részvét nélkül van egy hatalmas bizonytalansági érzésünk.

Hogyan lehetséges önnek erre a tényre figyelnie? Vagyis hogyan lehetséges figyelnie arra, amit mondtak? A beszélő azt mondja, hogy ön mélyen része az emberiségnek. Ön talán sötét bőrű, talán alacsony, ön talán szarit visel, de ezek mind a felszín. Vajon belül a folyamat, miszerint én amerikai, orosz vagy indiai vagyok, a folyamat ugyanaz? A mozgás minden emberi lényben ugyanaz. Így aztán nagyon mélységesen ön a világ és a világ ön. Fel kell fogni ezt a kapcsolatot. Emlékezzen, hogy a 'felfogni' szót használtam abban az értelemben, hogy képesnek lenni megvizsgálni és látni annak valószínűségét.

Így aztán egy kérdés támad: hogyan figyelje? Hogyan nézzen a feleségére, férjére, szomszédjára vagy miniszterelnökére? Hogyan nézzen egy fára? A látás művészetét meg kell tanulni. Hogy vizsgál engem? Itt ül. Hogy néz rám? Mi az ön reakciója? Látja a beszélőt, azt gondolva, hogy neki hírneve van? Mi a reakciója, ha egy olyan embert lát, mint én? Csupán megnyugtatja, hogy van neki egy tekintélye – ami általában egy értelmetlenség -, hogy ide jött beszélni ennyi sok emberhez, hogy ő jelentős és nyerhet valamit belőle. Ő nem képes önnek egy jó kis állami beosztást adni, nem képes pénzt sem adni önnek, mert nincs pénze. Megbecsülést sem tud adni, sem beosztást, sem pozíciót, vagy vezetni önt merre menjen, vagy hogy megmondja, mit tegyen. Hogyan néz rá? Nézett már valakire szabadon, nyitottan, szó nélkül, minden képzelet nélkül? Látta már egy fa csodáját, a levelek rezgését? Megtanulhatjuk együtt hogyan figyeljünk? Nem tud figyelni, vizuálisan, optikailag, ha az elméje elfoglalt – a cikkel, amit holnap meg kell írnia, a főznievalóval, a foglalkozásával, vagy a szex-el, vagy elfoglalt azzal, hogyan meditáljon, vagy mit mondanak majd más emberek. Hogyan képes egy ilyen elme, reggeltől estig megszállva valamit is figyelni? Ha az elmém azzal van elfoglalva, hogyan lehetek egy asztalosmester, akkor meg kell ismernem különféle fák természetét, ismernem kell a szerszámokat és azok használatát, meg kell tanulnom hézagmentesen összeilleszteni a fákat és így tovább. Elmém megszállott. Vagy, ha neurotikus vagyok, az elmém megszállott

a szex-el, vagy azzal, hogyan lehetek sikeres a politikában, vagy mással. Így aztán, hogyan lehetek megszállottan figyelmes? Egyáltalán lehetséges, hogy az elme ne legyen egész idő alatt megszállott? Elmém elfoglalt, amikor beszélnem kell, amikor írnom kell valamit, vagy máskor, de a maradék időben miért kell az elmémnek megszállva lennie?

A számítógépek ugyanúgy vannak programozva, ahogy mi emberi lények programozva vagyunk. Ezek például sokkal gyorsabban és pontosabban tanulnak és gondolkodnak, mint egy ember. Képesek nagy mesterekkel sakkozni. Miután négyszer legyőzte a mester a gépet, az ötödik vagy hatodik alkalommal a gép győz. A számítógép rendkívüli dolgokra képes. Beprogramozták – érti? Képes feltalálni, megalkotni új gépeket, melyeket képes lesz jobban beprogramozni, mint a korábbiak voltak, úgy hogy egy gép végül 'intelligens' legyen. A gép önmaga – mondják – képes megalkotni a végső, 'intelligens' gépet. Mi történik az emberrel, ha a számítógép az egész dolgot átvállalja? Az Enciklopédia Britannica belefér egy kis csipbe és tartalmazza az egész tudást. Így milyen hely vár arra a tudásra, ami az emberi életben van?

Elmének megszállott, sohasem nyugodt. Megtanulni, hogyan figyeljünk a feleségünkre, szomszédunkra, kormányunkra, a nyomor brutalitására, a háborúk borzalmára. Ehhez szabadság kell, hogy megfigyeljük. Még tiltakozunk, hogy szabadok legyünk, mert elrémít a szabadság, az, hogy egyedül álljunk.

Hallotta a beszélőt. Amit hallott, amit összegyűjtött – szavak, gondolatok -, annak végül is van jelentősége? Látta annak fontosságát önmaga számára, hogy sohasem legyen megsérthető? Ami azt jelenti, hogy sohasem legyen képe önmagáról. Látta a fontosságát, a sürgősségét a kapcsolat megértésének, és hogy legyen egy nem megszállott elméje? Ha ez az elme nem megszállott, akkor rendkívül szabad lesz, hatalmas csodát lát. De a hitvány kis gondolat, a másodkézből származó kis gondolat mindig megszállott a tudástól, attól hogy ezzé vagy azzá váljon, informálódjon, fecsegen, ellenkezzen, sohasem legyen nyugodt, sohasem legyen egy szabad, nem megszállott elme. Ha van ott egy ilyen nem megszállott elme, a szabadság mellett egy felső intelligencia is eljön – de sohasem jön gondolat mellett.

Új Delhi 1981. október 31. (részletek)